

ערבות

המועצה האזורית הערבה התיכונה | גליון 86 | חשוון תש"ף | נובמבר 2019

דאוס אַקס מכינה

מה אתם יודעים על הטרקטורים שבשדות הערבה? מסתבר שבחירת טרקטור מתאים אינה דבר פשוט ואגבי. סיפורם של הטרקטורים (ושל החקלאים) בשדות הערבה. עמ' 16

נעה טלשיר בשיחה עם חנאן
ג'פאלי על זהות ובחירה
עמ' 24

אלירז דאי מספר על דור ה-Y בערבה, איך
הם רואים את החיים בכלל ובערבה בפרט
עמ' 20

מידע עדכני על היוון נחלות
ועיגון זכויות למגורים בנחלה
עמ' 10

נחלת אבות מגיעה לערבה

(עידן, חצבה, עין יהב, צופר, פארן)

הסדרה נחלתית כוללת היתרי בניה בדיעבד, פעילות
הכרחית בעקבות כניסתו לפעולה של תיקון 16,
הפרדת מגרש מנחלה (פיצול), הוספת זכויות בניה,
אלו מקצת הפעולות אותן מקדמת חברת נחלת אבות
למענך ולמען עתיד משפחתך

המומחים
להסדרת
קרקעות

נחלת
אבות

החברה המובילה למושבים ונחלות

פנה/י עכשיו למומחים!

נסייע לך באיבחון הדרך להסדרה/
רישוי/לגליזציה/הוספת זכויות/שינוי
קו מגרש/פל"ח/פיצול ועוד... ועוד...

התקשר לקבל
רשימת ממליצים

התקשר לקבל
חוות דעת מקצועית
והחלטות רמ"י
העדכניות

ביקור בבית הלקוח -
חינם וללא התחייבות!

***5278**

היסמין 9 א', בנימינה, 3055327
טל. 04-6227744, פקס. 04-6228886
www.nachlat-avot.co.il

חברת נחלת אבות - החברה הגדולה והוותיקה בישראל למושבים ונחלות
בעלת מוניטין רב שנים, בעלת צוות מקצועי הכולל אדריכלים מומחים בתכנון
והובלת תב"עות במושבים, שמאים, רו"ח, יועצים כלכליים ושדרה ניהולית.

דבר ראש המועצה

שלום לכולם,

תוכן עניינים

3	דבר ראש המועצה
4	חדשות ערבה

כתבות

16	חלוצים וחרוצים, רועי גלילי מביא את סיפורם של הטרקטורים בערבה
20	Y בערבה, אלירז דאי על הצעירים בערבה
24	שפת אם, נעה טל שיר בשיחה עם חנאן ג'פאלי

מדורים

28	אישון במדבר
29	עשינו עסק
30	ללוש
32	אבנים מתגלגלות
34	עת לכל חפץ
35	שירה
36	חיים ברשת
38	המוח: תשבץ היגיון וחידות

תוכן נוסף

40	לוח אירועים
----	-------------

עורכת

רינת רוזנברג

עריכת לשונית

צופית לדרגרב

עריכת גרפית

סטודיו ערבה

מו"ל

המועצה האזורית הערבה התיכונה

צילום שער

יונש על הפראמל

צילום: דני הדס

אין המערכת אחראית לתוכן המודעות

כתובת ליצירת קשר

rinat@arava.co.il

אייל בלום

ראש המועצה האזורית הערבה התיכונה

לפרסום מודעות בעיתון, צרו קשר

traffic@arava.co.il

נועה 052-4260888

חילופי תפקידים: רויטל טריפלר, מנכ"לית וגזברית המועצה, מסיימת בימים אלה את תפקידה לאחר שבע שנים של עשייה. בקרוב תחל רויטל את תפקידה החדש כגזברית המועצה האזורית חבל אילות. אני מודה לרויטל על המסירות הרבה ועל המקצועיות בניהול המועצה, בקידום ובפיתוח הערבה, ומאחל לה הצלחה בתפקידה החדש. את רויטל מחליפה עינב דורי ממושב עידן. אני מאחל לעינב הצלחה בתפקידה החשוב.

אחרי שבע שנים, סיימה החודש יעל חביב את עבודתה כמנהלת תחום איכות הסביבה במועצה. יעל קידמה רבות את תחום איכות הסביבה באזור ואת פיתוח החינוך הסביבתי וגייסה תקציבים רבים למימוש פרויקטים אזוריים חשובים. תודה גדולה ליעל על עבודתה החשובה ואיחולי הצלחה בהמשך הדרך. מור זילברשטיין ימלא את מקומה של יעל בתקופה הקרובה.

פאנלים סולאריים על חממות: בהמשך לפיילוט שביצענו במו"פ, אנו פועלים מול משרדי הממשלה לקבלת אישורים להתקין מערכות סולאריות על מבני חממות. האישור הנדרש צריך להתקבל ברמה של ועדה ארצית, ולכן צפוי שקבלתו תארך זמן רב ושיהיו בו הנחיות מיוחדות. חשוב לדעת שכל עוד אישור כזה לא התקבל, לא ניתן להתקין מערכות סולאריות על מבני חממות.

תקציב 2020: בימים אלו מליאת המועצה ומנהלי המועצה מכינים את תקציב המועצה לשנת 2020. היות שאין ודאות בכל הקשור לכינונה של ממשלה חדשה, הדבר משפיע על היכולת לתכנן ולהסתמך על תקציבים ממשרדי הממשלה, וכל זאת כאשר חרב הקיצוצים מונפת מעל.

אני מאחל לכולנו שתקום בהקדם ממשלה, שתעסוק קודם כול ולפני הכול באיחודים ובחיבורים על מנת להוביל את החברה והכלכלה הישראלית קדימה במהירות.

יוגה ערבה וסרטים בערבה: בחודש שעבר נערך אירוע "יוגה ערבה" שזו השנה העשירית לקיומו. גם השנה הביא האירוע לערבה מעל ל-1000 מתרגלים מהארץ ומחו"ל. לאורך עשר השנים האחרונות, האירוע מצליח לייצר תוכן ועניין לציבור מתרגלי היוגה אשר ממשיכים להגיע אליו שנה אחרי שנה.

לפני שבוע הסתיים אירוע "סרטים בערבה". אין ספק שזהו אחד האירועים המוצלחים מסוגו, לא רק בארץ אלא בעולם, ויעידו על כך האורחים הרבים המגיעים לפסטיבל מכל העולם והצופים הרבים המגיעים לערבה בשמונה שנות קיומו. קרוב ל-12,000 צופים הגיעו השנה להקרנות שהתקיימו במהלך עשרת ימי הפסטיבל.

תודה לכל העושים במלאכה, לאייל וטינקר שיראי ולצוות המעולה, על ההפקה הייחודית של "סרטים בערבה".

מנכ"לית יוצאת

סיום תפקיד

בימים אלה אני מסיימת שבע שנים של עשייה ציבורית במועצה האזורית. עבורי להיות עובדת ציבור זו זכות גדולה. זו העבודה הכי מאתגרת ובאותה נשימה גם הכי מספקת שהייתה לי. המעבר מחשיבה על שורת הרווח, בתפקידי הקודמים כראות חשבון, לנקודת מבט שונה המתמקדת ברווחה ובאיכות החיים של תושבי הערבה, היה מעבר משמעותי ומאוד חיובי. בשבע השנים האחרונות שבהן שימשתי בתפקיד מנכ"לית המועצה, הרחבנו את המענה והשירות לתושבים בכל תחומי החיים, כחלק ממדיניות מליאת המועצה שאותה מוביל ראש המועצה אייל בלום.

בחינוך הפורמלי והבלתי פורמלי הוספנו תוכניות העשרה, כיתות ומרחבי למידה. ברווחה ובמרכז הטיפולי גדלו התמיכות, פותחו ונפתחו תוכניות סיוע חדשות שאפשרו

מענה מדויק יותר לתושבים. בבריאות ובגיל השלישי גייסנו מימון ותרומות שסייעו לנו להרחיב את המענה הניתן לאוכלוסייה המתבגרת. בתרבות הוגדלו ההקצבות של המועצה והושקעו תקציבים נוספים בהרחבת מרחבי ותחומי הפעילות. בביטחון שודרגו תשתיות, נרכש ציוד חיוני והושקעו תקציבים לאימון ציוותי החירום. בבינוי גייסנו תקציבים רבים ופיתחנו תשתיות ציבוריות מגוונות - מרכז הצלה, מרחב המייקס כמו"פ, בריכה ואולם ספורט. ביישובים פותחו הרחבות למגורים ושודרגו תשתיות של כבישים ומדרכות, גני משחקים ומגרשים רב-תכליתיים ומבני ציבור. פעלנו גם לפיתוח ותכנון של מגרשים למסחר ולתיירות על מנת לפתח את התעסוקה בערבה. בצוקים הוקמו חאן תעסוקות וכפר אומנים, ובספיר במואה ובעיר אובות פותחו מגרשים

לתיירות. באזור התעשייה ספיר הוקמו שני מפעלים ולצידם גם שופצו משרדים ובתי מלאכה לעסקים קטנים. אני שמחה לסיים את תפקידי בידיעה שהייתי שותפה לשינוי מהותי באיכות החיים של כל תושבי הערבה. אני מודה לאפי בעלי האהוב ולשלושת ילדי, מקור העוצמה שלי, שתמכו בי לאורך השנים ואפשרו לי לבצע את העבודה ללא פשרות. תודה לראש המועצה אייל בלום על העבודה המשותפת והפורייה, על האפשרות שניתנה לי לממש את עצמי בעשייה. אני נפרדת מהתפקיד ומכם בשמחה ובהודיה לכל אחד ואחת מכם, תושבי הערבה, בזכותכם הרחבתי אופקים ולמדתי על עצמי, מאחלת לכולם בריאות ואושר והצלחה רבה. אני מאחלת הצלחה לעינב דורי מחליפתי בתפקיד.

רויטל טריפלר
מנכ"לית

מנכ"לית נכנסת

כניסה לתפקיד

בימים אלו אני נכנסת לתפקידי כמנכ"לית וגזברית המועצה. קצת עלי: עינב דורי, בת 37, מתגוררת במושב עידן, נשואה לניר ואימא לנועה, גיא, עופר ואורן. אני בעלת תואר ראשון בכלכלה ומנהל עסקים מאוניברסיטת בר אילן וניסיון רב בתפקידי ניהול שונים ומגוונים בערבה ומחוץ לה. אני מודה לראש המועצה ולחברי המליאה

על האמון שהם נותנים בי ולרויטל קודמתי בתפקיד על קבלת הפנים החמה ועל החפיפה שהעבירה לי עם סיום תפקידה בתום שבע שנים. אני מאחלת לרויטל הצלחה וסיפוק בדרכה החדשה. אני מבינה את כובד האחריות המוטלת עליי ומודעת לאתגרים הרבים העומדים בפניי. אתגרים אלה אינם מרפים את ידי, נהפוך הוא, אני מפשילה שרולים וחדורת מוטיבציה לביצוע המשימות הרבות של המועצה כדי להמשיך להוביל את המועצה

עינב דורי
מנכ"לית
einav@arava.co.il
052-3666870

חינוך

שבוע חינוך ערבה

במהלך חודש דצמבר יתקיים ברחבי הארץ "יום המורה", יום שכולו הכרת תודה לנשות ואנשי החינוך בישראל. מטרת היום הינה להביע הערכה לאותם אנשים, מורות ומורים גננות וגננים שמטפחים יום-יום את ילדינו ומשקיעים את מרצם וכישוריהם מתוך אהבת האדם ואמונה כי בכך תלוי עתידנו.

בשנה שעברה ציינו את "יום המורה" באירוע חגיגי ובו נכחו מעל ל-150 אנשי חינוך מהערבה. האירוע התקיים במתחם של מכורת פורת בעין יהב ובמהלכו נהנו הצוותים מערב מעניין ומרגש. בערב צוינו לשבח אנשי צוות מהגיל הרך, ביה"ס היסודי והתיכון, התקיים טקס ומופע מוזיקלי. השנה יצוין "יום המורה" ב-19 בדצמבר. החלטנו להרחיב את הפעילות סביבו ולציין בערבה

את "יום המורה" במשך שבוע שלם - **שבוע חינוך ערבה** שבמסגרתו נוסף על אירוע הוקרה המיועד לצוותי החינוך, יתקיימו אירועים נוספים לקהל הרחב, מפגשים מגוונים עם האנשים שעושים חינוך בערבה. עקבו אחרי הפרסומים לקבלת מידע ופרטים נוספים. נשמח לראות את כולכם!

אלעזר פויכטונגר וצוות מנהלי החינוך

שבוע חינוך ערבה

15-19.12.19

שלישי 17/12

קולנוע ערבה "היה היה ילד"

סרט דוקומנטרי ישראלי עטור פרסים
המספק מבט נדיר ואינטימי על חייה של
משפחה לילד בעל צרכים מיוחדים.
בתום ההקרנה מפגש עם אורי לוי,
במאי הסרט.

פתוח לקהל הרחב: מבוגרים ונוער
(מומלץ מכיתה ז'). הכניסה חופשית
בשיתוף מרכז קהילה ערבה

אולם רוזנטל | 20:30

ראשון 15/12

"הצלצול הוא בשבילי"

אנשי חינוך יוצאים מהכיתות ומהגנים
ובאים להעביר לכם שיעורים
בתחומי עניין שונים ומגוונים.
פתוח לקהל הרחב: נוער- מבוגרים
הכניסה חופשית

המפגשים יתקיימו במקביל
בפארן - עין יהב - עידן | 20:00

רביעי 18/12

שילוב אייפדים בחינוך המיוחד

השתלמות קרן אתנה
מפגש סגור
למשתתפי/משתתפות התוכנית

ספיר | 14:30

חמישי 19/12

אירוע שיא לחגיגת יום המורה

מפגש סגור
לקהילת אנשי החינוך בערבה

מכאורת פורת עין יהב
החל מ- 19:00

מרכז קהילה ערבה

חיבורים לשלום

פרויקט "שלום ידיך" - Bless your hands - יסלמו ايديك" המחבר בין נשים מהערבה ומירדן ממשיך לקרום עור וגידים למרות התהליכים הפוליטיים באזורנו, סגירת הגבול והחזרתה של מובלעת צופר לירדן. במישור האנושי נשים נפגשות עם נשים, פנים אל פנים, וישנה עדיין תקווה למיזמים משותפים. הפרויקט שהחל בשנה שעברה, הפגיש נשים ללמידה משותפת של מלאכות ואומנויות. בימים אלו הוא מתרחב לתחום התיירות. משלחת של 20 נשים מהערבה מתארכת בסוף חודש נובמבר בירדן, באזור עמק סאפי, למפגש עם 20 נשים ירדניות. המפגש המשותף נועד לתכנון מיזם תיירותי של סדנאות וסיורים לנשים בערבה ובירדן ללמידת מלאכות, בישול ואומנויות, ובעיקר לחיזוק ההיכרות. הפרויקט נתמך על ידי המשרד לשיתוף פעולה אזורי, המועצה האזורית, החברה לפיתוח הערבה. בימים אלו אנו מחפשים שותפים חדשים שיאפשרו את התקדמותו. תודה להגר ברעם ולנשות הערבה שפועלות במרץ לקידום ולפיתוח הפרויקט.

קבוצות מצוינות: לאחרונה נפתחה שנת פעילות נוספת במסגרת מרכז המצוינות במרכז קהילה ערבה המיועד לקדם ולהצמיח תלמידים בעלי עניין ותשוקה להעמקה בתחום העניין שבו הם עוסקים. מרכז המצוינות מוכר ונתמך על ידי המרכז למחוננים ומצטיינים במשרד החינוך, ובמסגרתו פועלות תוכניות בתחומים: מחול,

צילום: גליה קפ

קבוצת מצוינות באקולוגיה

בשדה ובסיורים, ייפגשו עם מומחים שונים מעולם הטבע והמדע, ייקחו חלק במחקריהם ויפתחו רעיונות משל עצמם.

מרכז צעירים ערבה: בימים אלה מתקיים לראשונה בערבה שבוע צעירים, במקביל ל-60 רשויות נוספות ברחבי הארץ, שבהן פועלים מרכזי צעירים. מרכז הצעירים הוקם לאחרונה בערבה על מנת לקדם את השירותים לבני 20 עד 40 בתחומים של השכלה, תרבות וקהילה. ראו כתבה מפורטת בגיליון זה. השבוע במסגרת שבוע הצעירים התקיימו אירועים רבים: מופע מוזיקלי במשק פורת, סרט קולנוע, מפגש חברתי למשפחות צעירות, שיחה על צרכים ואתגרים עם נקלטים. צעירים המעוניינים לקחת חלק בפעילות המרכז מוזמנים לפנות לענבל פריטל - מנהלת מרכז הצעירים.

הקתדרה לגיל השלישי פתחה שנת פעילות חדשה גדושת קורסים, חוגים, הרצאות וטיולים. מוזמנים להצטרף. עונת התרבות נפתחה אף היא: הצגות ממיטב התיאטראות בארץ, סרטים, מופעים ואירועים. עקבו אחר לוח האירועים. נשמח לראותכם!

אילת להב ביגר
מנהלת מרכז קהילה ערבה

מוסיקה ואקולוגיה. בתחום המחול - התוכנית תטפח את התלמידים בבלט הקלאסי ותקנה להם השכלה דרך למידת וריאציות מתוך רפרטואר הבלט הקלאסי. בתחום המוזיקה - תלמידי ההרכבים המוזיקליים יעמיקו בסגנונות מוזיקליים שונים ויכירו רפרטואר רחב של יצירות. בתחום האקולוגיה - פועלות זו השנה השנייה קבוצות לכיתות ה-2 שלומדות מגוון רב של נושאים מעולם האקולוגיה, במהלך השנה הן יתנסו ויחקרו תופעות מדעיות במעבדה,

צילום: באדיבות מרכז קהילה ערבה

משתתפות פרויקט שלום ידיך

גיל שלישי בריאות והתנדבות

גיל שלישי

שיתופי פעולה בין-דוריים

בין-דוריים, מתוך חשיבות לשמר ולחזק את הקשר של הוותיקים לקהילה שבה הם חיים. במסגרת זו פועלים קורס "929: תנ"ך ביחד" בשיתוף מדרשת הערבה של עמותת בין השיטין, תוכניות "סבתא רוקמת" ו"סבא בא לגן" המתקיימות עם בתי הספר והגנים, "בניית סוכות", "שיח לוחמים", "תיקון ליל שבועות" ועוד מגוון התנדבויות ופעילויות משותפות.

- אומנים ותיקים למען אזרחים ותיקים. בהמשך אירחנו את ד"ר רפי קישון בערב על יצירתו וחיו של אפרים קישון. תוכנית הפעילות השנתית המתחדשת של "הקתדרה לוותיקי הערבה" כוללת מגוון רחב, מלמד ומהנה של חוגים, הרצאות, סדנאות, טיולים ואירועים ייעודיים לאוכלוסיית הוותיקים האזורית. השנה אנו שמים דגש ביצירת מרחבי פעילות של שיתופי פעולה המציעים מפגשים

שנת הפעילות נפתחה בשני מופעים. אירחנו את הרכב "שלושתינו": חנן יובל, אורי הרפז ודורית ראובני עם מיטב הרפרטואר המוזיקלי המוכר והאהוב. המופע התקיים בתמיכת המשרד לשוויון חברתי במסגרת "מיזם שמחה"

קורס למידה בין-דורית: "929 - תנ"ך ביחד" בהנחיית נתנאל אלינסון בשיתוף מדרשת הערבה, במועדון ה"ותיכאן" בעין-יהב

בריאות

מכשיר CBC במרפאת ספיר

מכשיר מתקדם לספירת-דם (CBC) הותקן במרפאת ספיר. המכשיר הייחודי נרכש הודות לתרומתם הנדיבה של הפדרציה היהודית סרסוטה מונטי (Sarasota Monatee) בפלורידה במטרה לשפר ולהנגיש בשיפור את שירותי הבריאות האזוריים לנוכח המרחק והבידוד הגאוגרפי. המכשיר יאפשר לצוותים הרפואיים בערבה לבצע בדיקות דם שגרתיות בכל עת ולקבל תשובות מיידיות, ובכך לצמצם את ההפניות לטיפולם מחוץ לערבה והפערים בין תושבי הערבה לשאר הארץ.

עיריית שחר

מנהלת מחלקת גיל שלישי, בריאות והתנדבות

ביטחון

עומס מבקרים ושיטפונות בנחלים

כמו בכל שנה, תקופת החגים עברה על הערבה עם המוני מטיילים מכל רחבי הארץ. את העומס על כביש 90 ובשטח ניתן היה להרגיש ולראות. מספר מטיילים נזקקו לעזרה וחילוץ וטופלו על ידי יחידת החילוץ.

במהלך אוקטובר היו שני אירועי אקלים שהביאו עימם שיטפונות משמעותיים בנחלים. עם הגעת החורף והסבירות להגעתם של אירועי שיטפונות נוספים, חשוב לחדד את הנחיות הבטיחות בכל הנוגע לחציית נחלים זורמים, בעיקר במעברי המים על נחל ערבה. נחל ערבה הינו שטח החשוד במיקוש. אחרי שיטפונות אנו רואים מוקשים שנסחפים ומגיעים למעברים ובסמוך להם. בזמן שיטפון אין כניסה לתוך המעבר או בסביבתו, על אחת כמה וכמה אם הצבא סוגר את המעבר. הישמעו להנחיות והתייחסו בכל הרצינות לאיסור המעבר. מדובר בסכנת חיים אמיתית. בכל הנוגע למעבר רכבים בעת זרימה, במהלך חודש אוקטובר נסחף חקלאי עם רכבו במעבר נחל ערבה בסמוך למושב חצבה. ללא פעולות מהירות של הסובבים אותו והרבה מזל, הגרוע מכל יכול היה לקרות.

הימנעו ממעבר בעת זרימה, תדרכו את העובדים לא לעבור כשהנחל זורם. החצייה מסוכנת. מאוד מסוכנת. הישמעו להוראות ואל תיקחו סיכונים מיותרים. בריאות לכולם,

נדב אילון
קב"ט

מה עושים עם כביש 90...

באוקטובר אירעה תאונה קשה קרוב למושב פארן בסמוך למוצב עשת הישן. 2 פצועים קשה פונו במסוק לבית החולים.

ב-10 בנובמבר נהרג אדם אחד ושניים נפצעו בינוני בתאונה חזיתית קטלנית מדרום למושב פארן.

ב-14 בנובמבר נפצעו קל 6 בני אדם בתאונה בין אוטובוס לרכב פרטי סמוך לצוקים.

שירותים חברתיים

גינה קהילתית בספיר

ההתנדבות ולעזרה ההדדית. התוכנית פועלת בפארן, חצבה ועין יהב וכעת צוותי צופר ועידן מצטרפים לתוכנית. לפרטים נוספים ושאלות ניתן לפנות לעו"ס ציפי אמבר רכזת התוכנית בערבה בטלפון 052-5450595.

"כתף אל כתף" עם המרכז הטיפולי ערבה: "כתף אל כתף" היא מסגרת המאפשרת למחלקות לשירותים חברתיים לפעול עם שירותים משיקים ברשות לרווחתם של התושבים. שיתוף פעולה כזה מתקיים עם המרכז הטיפולי ערבה. לצד הטיפולים הניתנים ביחידה ההתפתחותית ערבה הכלולים בסל הבריאות על פי חוק הבריאות, ניתן גם להסתייע באנשי מקצוע מתחום הטיפול הרגשי - הבעה ויצירה, עבודה סוציאלית ופסיכולוגיה לילדים, נוער ומבוגרים. הטיפולים ניתנים בסבסוד קופת חולים ותוכניות של משרד הרווחה. לפרטים והתייעצות ניתן לפנות לנעמה כנעני - מנהלת המרכז או לדורית לוביש בטלפון 08-6592230.

תוכנית "קפה בוקר" לאימהות יצאה לדרך זו השנה הרביעית. התוכנית פועלת מדי שבוע במרכז הטיפולי ערבה, וכוללת הרצאות בנושאים רלוונטיים לאימהות אחרי לידה, חברותא וארוחת בוקר.

ניתן להצטרף, לפרטים: 08-6592233.

דורית לוביש
מנהלת המחלקה לשירותים חברתיים

קהילות פועלות ומתגבשות סביב מגורים משותפים, רעיון משותף, בילויים משותפים ועוד. לגינה תפקיד חשוב בחיי הקהילה: התושבים לוקחים חלק בעיצובה, מייפים את סביבת המגורים ומקדמים עקרונות של שותפות וקיימות. בימים אלה, בסיוע משרד החקלאות, מוקמת בספיר גינה קהילתית. הגינה ממוקמת בין בתי היישוב ואת הקמתה מובילים עידו הרפז - מורה מוסמך לחקלאות ולימודי הסביבה שעבר בקיץ האחרון עם משפחתו להתגורר בספיר - וקבוצת מתנדבים מהיישוב. תושבים המעוניינים להתנדב ולקחת חלק בתכנון, בהקמה ובפעילות מוזמנים להתקשר לעידו הרפז 054-9987659, או לנגה גיבורי רכזת משאבי קהילה במחלקה 08-6592233.

חיבור"ק (חיבורים קהילתיים): לאחרונה צוותים חדשים בצופר ובעידן עברו הכשרה של תוכנית חיבור"ק. תוכנית חיבור"ק מכשירה צוותי מתנדבים במקום מגוריהם, לצורך התערבות בשעת משבר או קושי בתחומים שונים בחיי הפרט, בחיי המשפחה או בקהילה. התוכנית בערבה היא חלק מתוכנית ארצית מיסודה של עמותת "יד תמר" ומטרתה לסייע לפרטים החיים בקהילת הערבה וליצור שפה אחת ל"תורת

מפגש "קפה בוקר" בהנחיית זוהר לוריא - מרפאה בעיסוק

החברה לפיתוח ובניין הערבה

צילום: Raphaël Pincas

יוגה ערבה 2019

אירועי החורף בערבה

אירועי החורף שאותם מקדמת החברה לפיתוח החלו בפסטיבל **יוגה ערבה** אשר ציין השנה 10 שנים לקיומו. הפסטיבל החל ביוזמה משותפת של מועצת חבל אילות והמועצה האזורית הערבה התיכונה. בפסטיבל השתתפו למעלה מ-1,000 איש ואישה בסדנאות שהתקיימו בכל מתחמי האירוח בערבה ובחבל אילות. **פסטיבל סרטים בערבה** בניהולם של אייל שיראי וטינקר הציג השנה מגוון איכותי של סרטים ומפגשי יוצרים ואירח קרוב ל-12,000 צופים. **אקו ארט ערבה** יתקיים בחנוכה במשק פורת בעין יהב ובכפר האומנים המתחדש אשר עבר שדרוג ושיפוץ במהלך שנה זו ופותח באירוע זה את שערי המחדשים. האירוע בהובלת אומני הערבה יתקיים במשך יומיים ויציע לקהל הרחב סדנאות יצירה ואקולוגיה. אירועי הספורט **מרוץ הערבה ע"ש יוני פרידמן וסובב ערבה** (אופניים) יתקיימו בינואר 2020: ב-10 בינואר יתקיים מרוץ הערבה והפעם נוסף מסלול "מרוץ השליחים" שיתקיים לאורך 24 שעות, וב-18 בינואר יתקיים סובב ערבה. את אירועי "**היום הפתוח**" נחגוג בשבוע של ט"ו בשבט מ-12 עד 13 בפברואר 2020. מרוץ האופנים הבין-לאומי **גראן-פונדו** בשיתוף איגוד האופנים יתקיים מ-5 עד 6 במרץ 2020 ויחתום את אירועי החורף. האירועים נועדו לחשוף את הערבה בפני קהלים רבים בארץ ובחו"ל ולקדם את הכלכלה המקומית בערבה.

נעמי בקר
מנכ"לית

צילום: אדוארד קרפוב

סרטים בערבה 2019

תיירות

מחלקת תיירות נערכת לקליטת תיירות נכנסת

התיירות המדברית נמצאת בנקודת פריצה משמעותית ואנו פועלים לשיפור השירות, לבניית מוצרי תיירות מותאמים עבור התיירים והנגשת האזור היפה ביותר בארץ עבורם. שדה תעופה רמון, מביא איתו בשורה והזדמנות

לפיתוח ומינוף התיירות הנכנסת באזורנו. משרד התיירות מיקד את שיווק התיירות המדברית כאחד הכיוונים המרכזיים בתוכנית העבודה שלו. לאור זאת מחלקת התיירות החלה לקדם ולשווק את הערבה לתיירים מחו"ל. אור-לי חפץ, מומחית בשיווק תיירות נכנסת, החלה בעבודה משותפת עם מחלקת תיירות בהיכרות עם "השטח" במפגשים אישיים בכל מתחמי התיירות במטרה להכיר, למפות ולהכין את השטח לקליטת התיירות מחו"ל. במקביל, אנו נערכים לשיווק נכון ואיכותי ברשתות החברתיות, תרגום חומרי פרסום והדפסת חומרים איכותיים לתיירים. במהלך פסטיבל הסרטים התקיים סיור סוכני תיירות בהובלת משרד התיירות. בסיור לקחו חלק 30 סוכנים מכל העולם להיכרות עם התיירות בערבה ונחשפו לפוטנציאל התיירות בערבה.

מירב עמית
מנהלת תיירות ערבה

החברה לפיתוח ובניין הערבה

פיתוח

מידע עדכני על היוון נחלות ועיגון זכויות למגורים בנחלה

היוון הנחלות ועיגון הזכויות למגורים אפשרי עפ"י החלטות מועצת רשות מקרקעי ישראל (בהתאם לפרק 8.3 סימן ז' - "עיגון זכויות למגורים בחלקת המגורים בנחלה"), כל בעלי הנחלות ה"וותיקות" (בערבה - כלל הנחלות עד שנת 2013) רשאים לבצע עסקת "דמי רכישה" מול רשות מקרקעי ישראל. בהתאם להחלטה זו, בעל הנחלה יכול להוון את חלקת המגורים שלו ולבצע עסקה ישירה מול רמ" ובכך הוא הופך לחוכר בצורה ישירה מול רמ".

עסקה זו מותנית ב-2 תנאים:

1. ברמת המושב: תחילת רישום חלקה א במסגרת תוכנית לצורכי רישום (תצ"ר) במרשם המקרקעין כיחידת רישום נפרדת או לחלופין הצגת הזמנת ביצוע של תוכנית לצורכי רישום - קיים בכל המושבים.
2. ברמת בעל הנחלה: הסדרה ותשלום בעד כל השימושים בתוך הנחלה, במידה שיש שימוש לא מוסדר, לא ניתן לקדם עסקה זו עד לתשלום והסדרה מלאים של כלל השימושים.

ביצוע העסקה אפשרי ב-2 מסלולים:

1. תשלום 3.75% מערך הקרקע של חלקת המגורים עם היקף בנייה בסיסי - 375 מ"ר.
 - על ידי התשלום הנ"ל, בעל הנחלה "נכנס" לתהליך ההיוון.
 - תשלום זה מקנה לבעל הנחלה זכויות על 375 מ"ר בנייה למגורים ללא תשלום נוסף.
 - ניתן לבנות 3 בתים במגרש.
 - תבוסל הדרישה לרצף הבין-דורי ותותר בניית יחידות דיור לחוכר ולקרובו.
 - אפשרות לפיצול הנחלה, בתשלום של 11% משווי המגרש המפוצל, למגרש בגודל של 500 מ"ר עליו בית מגורים, אותם ניתן למכור או להוריש.
 - רישום בטאבו.

2. תשלום של 13.75% מערך הקרקע, היקף של מלוא זכויות הבנייה.

- ניתן לבנות 3 בתים במגרש.
- אפשרות לפיצול הנחלה, ללא תשלום נוסף, למגרש בגודל של 500 מ"ר עליו בית מגורים, אותם ניתן למכור או להוריש.
- פטור מדמי הסכמה בעת מכירת הנחלה בכל הנוגע לחלקת המגורים.
- תבוסל הדרישה לרצף הבין-דורי ותותר בניית יחידות דיור לחוכר ולקרובו.
- רישום בטאבו.

דגשים:

בעל נחלה יכול לבחור, ראשית לשלם 3.75% (מסלול מס' 1) משווי הקרקע ועל ידי כך להצטרף להסדר החכירה ובכך לעגן את זכויות החכירה בקרקע. בשלב מאוחר יותר, בעל הנחלה יכול להשלים את היתרה עד ל-13.75% משווי הקרקע אם ברצונו לפצל את הנחלה למגרש נוסף ולשלם על מלוא הזכויות.

אם בעל הנחלה יבקש לממש זכויות בנייה למגורים בחלקת המגורים מעבר להיקף הבנייה הבסיסי (375 מ"ר), הוא רשאי לעשות בכפוף לתב"ע מאושרת ולתשלום דמי חכירה מהוונים בשיעור של 31% בעד מימוש זכויות הבנייה. ברמת המושב: הגדלת משבצת המגורים (משבצת צהובה) ל-2.5 דונם, מצב קיים במושבים עידן וצופר.

במושבים פארן, עין יהב וחצבה הגדלת המשבצת הצהובה צפויה בעוד כשנתיים ולכן ביישובים אלה אפשר ורצוי להמתין עם תהליך ההיוון.

במקרה שלבעל הנחלה יש הלוואה/שעבוד מצד הסוכנות היהודית - נדרשת הסכמת הסוכנות ו/או אישור על היעדר חובות. עבור הנקלטים החדשים (נקלטי 2014 ואילך) שכבר נדרשו לשלם דמי היוון במסגרת העסקה במנהל, נוהל זה אינו רלוונטי שכן הם כבר מהוונים את הנחלה במסגרת התשלום ומשלמים עבור היקף הבנייה הבסיסי למגורים, במסגרת מסלול מס' 1.

על בעלי נחלות המעוניינים להתחיל בתהליך:

1. לקבל את אישור הוועדה לתכנון ובנייה (במועצה האזורית) על היעדר חריגות בנייה בנחלה.
2. לקבל מדידה של הנחלה בהתאם לכללים של רמ".
3. למלא ולהגיש טפסים לרמ". לקבלת הטפסים יש לפנות לרמ". אשת קשר במנהל מקרקעי ישראל המטפלת בעסקאות דמי רכישה: מעיין אייזנברג, 08-6264249, maayana@land.gov.il

**מור זילברשטיין
מנהל פיתוח**

החברה לפיתוח ובניין הערבה

מרכז המשתלמים

קורסים קצרים בחקלאות

מרכז משתלמים ומחלקת הפיתוח העסקי החלו בפיתוח קורסים קצרים בחקלאות

לקבוצות מחו"ל. קבוצה ראשונה הכוללת מנהלים ממחלקת חקלאות בעיריית הוצ'ימין סיטי מווייטנאם הגיעה לערבה לקורס של שבוע ימים. כחלק מתוכנית הקורס יצאה משלחת מרצים מהמרכז הבינלאומי למשתלמים (AICAT) להוצ'ימין סיטי והעבירה קורס

בחקלאות מתקדמת לבכירים. משתתפי הקורס שהתקיים בערבה הגיעו להיכרות עם החקלאות המתקדמת במטרה להקים פארק חקלאי בווייטנאם אשר יפתח בפני בוגריו אפשרויות תעסוקה. קבוצה שנייה הגיעה דרך חברת סינג'נטה כללה יזמים צעירים מהודו. אנו פועלים לקידום קורסים נוספים ורואים בכך חשיבות גדולה לפיתוח ולהרחבת התעסוקות והכלכלה בערבה.

מלגות לבוגרי המרכז: נציג משפחת תורמים מפילדלפיה ביקר החודש בערבה. נציגי משפחת התורמים החליטו לתמוך בבוגרי מרכז המשתלמים ולחלק מענק כספי לבוגרים אשר יגישו תוכנית עסקית או סטארט-אפ אשר בכוונתם להקים עם חזרתם למולדתם. פרויקט זה משתלב עם מגמת המרכז למצוא דרכים ואפשרויות תמיכה בבוגרי המרכז כדי שישמו את מה שלמדו בערבה.

חני ארנון
מנהלת מרכז משתלמים

צילום: באדיבות מרכז המשתלמים

קבוצת מנהלים מהוצ'ימין סיטי בסיום קורס במרכז המשתלמים

צילום: רינת רוזנברג

פרופ' דן אריאלי בהרצאה לקהל של 400 מאזינים מהערבה וממכילות הערבה.

ועדה מקומית - מחלקת הנדסה

גן שעשועים חדש בעין יהב

לאחרונה נחנך גן שעשועים חדש במושב עין יהב. גן השעשועים החליף את גן השעשועים הישן ואפשר תכנון מחדש של מרחב הפעילות, הקמת מתקנים חדישים ומענה לטווח גילים רחב. גן השעשועים הוא חלק ממתחם פעילות פנאי שעבר בשנים האחרונות שיפוץ הכולל: מגרש רב-תכליתי, סקייטפארק, מגרש שחב"ק (שחק בקהילה, מגרש דשא סינטטי), רחבת פעילות ושדרוג של התאורה והמדרכות במתחם. אנו מצויים בשלבי ביצוע ותכנון של גני שעשועים נוספים ביישובים נוספים: גן שעשועים בחצבה שחלקו הראשון נמצא בשלבי הקמה בימים אלו, גן שעשועים בצוקים וגן שעשועים בעידן.

כרמל הר-גמליאל
מהנדסת המועצה

צילום: אפרת שקלאר

גן השעשועים בעין יהב

שותפות ביחד ערבה אוסטרליה

ראשי הפדרציה הציונית האוסטרלית בערבה

בחודש שעבר ביקרה בערבה משלחת של ראשי הפדרציה הציונית האוסטרלית בשילוב מנהיגות השותפות האוסטרלית, בכללם ג'ק סמורגן

הספר ותלמידי כיתה ג' אשר שתלו בחצר בית הספר עץ לכבודו של ג'ק סמורגן. הביקור של המשלחת כלל גם פגישות עבודה ומפגשים עם אנשי הצוות, מתנדבי השותפות והקהילה על מנת לתכנן את המשך הפעילות המשותפת והפרויקטים של השותפות בערבה.

צוות שותפות ביחד ערבה אוסטרליה

התורם לשותפות זה שנים רבות ותמרה ברוס יו"ר השותפות באוסטרליה. במהלך שהותה ביקרה המשלחת בפרויקטים הנתמכים על ידי שותפות ביחד ערבה-אוסטרליה: גן בטבע, עמותת בין השיטין, מרכז "כמה שצריך", מעבדת המחשבים בבית הספר היסודי ועוד. במהלך הביקור נערך בבית הספר היסודי טקס הוקרה בנוכחות חברי המשלחת, מנהל בית

צילום: מיה מימוני

ביקור בבית הספר "שיטים"

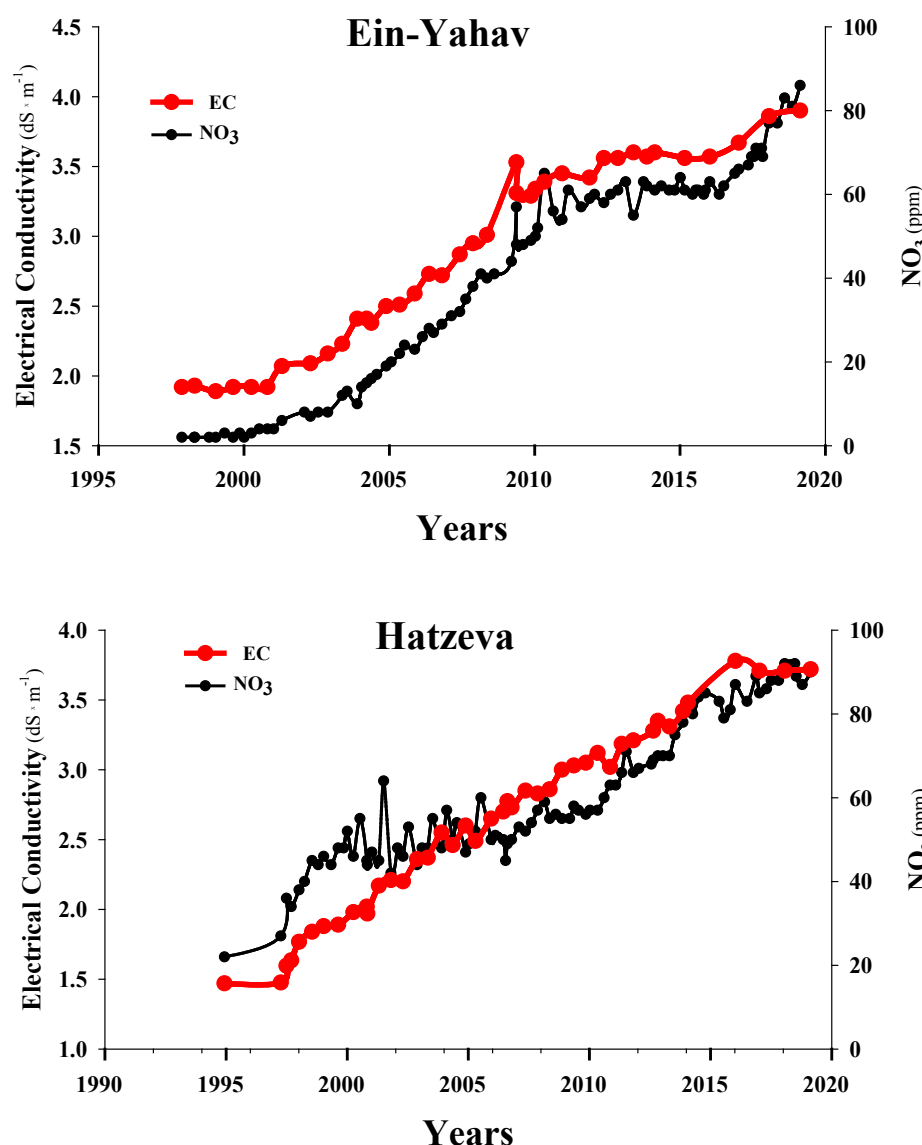
נתוני מחקרים בענף התמרים

בערבה נטועים כיום כרבע מיליון עצי תמר, מתוכם 225,000 מין מג'הול. למעשה, בין 2017-2013 היקף הנטיעות בערבה היה כ-45% מכלל הנטיעות בישראל. קצב הנטיעות בערבה ב-2018 ירד ל-15% מההיקף הארצי, לעומת זאת נמשכת מגמת הרחבת הנטיעות בבקעה ובצפון ים-המלח. שני הגורמים המגבילים להרחבת הנטיעות בערבה התיכונה הם מים וקרקע. לכן קיים צורך חיוני לחקור שיטות ואמצעים להגביר את הניבה והאיכות בתנאים הנוכחיים של מליחות וכמות המים. תחום המחקר בהשקיית תמרים מתמקד בשנים האחרונות בשני נושאים:

1. דרכים להעלות את כמות היבול ואיכות ליחידת שטח.

2. שיטות ברמת המטע (צמצום השקיה וגזוז) להפחתת רמת הפרי הרטוב בגיד.

זה 3 שנים מבוצע מחקר באחד ממטעי התמרים המשותפים בערבה, במימון קרן המחקרים של המדען הראשי של משרד החקלאות. במחקר נמצא כי אם מעלים את רמת ההשקיה במאי-יולי בכ-25%, ניתן להעלות את היבול ב-20% ולקבל פרי בגודל L (לארג'). הסיבה לכך נובעת בעיקר מרמה נמוכה יחסית של מליחות בבית השורשים ברמות השקיה גבוהות. כמו-כן, נשללה האפשרות של ירידה בכמות היבול כתוצאה מעומס בשנה הקודמת. המליחות של מספר לא מבוטל של קידוחים עולה בהתמדה, ולכן כמות מים גבוהה מבעבר נדרשת בהווה על מנת לקבל יבול אופטימלי. מכאן, שבלי שיפור משמעותי של איכות וכמות מים, התנובה של ענף גידול זה ואחרים צפויה לרדת. מחקר נוסף וחשוב המסיים כעת את שנתו הרביעית, בוחן שיטות פאסיביות להפחתת רמות הפרי הרטוב במטע, על ידי הפחתה משמעותית של רמת ההשקיה (25%-50%) מהכמות המומלצת על ידי ש"מ) וכן באמצעות גזוז הכפות ביוני באופן שבו מרבית האשכולות מצויים מתחת לכפות. עונת הגידול שהסתיימה כעת התאפיינה במועד גדיד מאוחר יחסית, שגרם לקצב הבשלה וייבוש איטיים בהשוואה ל-2018. לאורכן של ארבע שנות המחקר מצאנו באופן עקבי כי שילוב של הפחתת

מוליכות חשמלית (עקום שחור) ורמת חנקות (עקום אדום), משני קידוחים בנחל ערבה בשנים 1997-2018 בעין-יהב ובחצבה

מרבית האשכולות מתחת לגובה הענפים. כך שהושגה הפחתה משמעותית של רמת הפרי הרטוב וקצב הגדיד, ובמקביל שיפור משמעותי בחיי המדף. בשני המקרים נדרשת עבודה נוספת על מנת להוציא מסקנות סופיות של הניסויים והן עדיין לא בגדר המלצה.

אפי טריפלר,

רכז תחום קרקע ומים במו"פ ערבה תיכונה וצפונית תמר

ההשקיה מתחילת אוגוסט (80% פרי צהוב) במשך 45 יום בשילוב של גזוז, מפחיתה בכ-30% את רמת הפרי הרטוב. איכות הפרי, המבוטאת בצבע, עליית סוכרים ושלפוח לאחר שימור למשך 4 חודשים בקירור של 18°C, הייתה טובה יותר בפירות מעצים שעברו גזוז ביוני. הפחתת רמת ההשקיה לא פגעה בפוטנציאל הניבה בשנה העוקבת. נוסף על תנאי האוויר הטובים המתקבלים בגזוז ביוני, קצב הסבב השני של הגדיד היה מהיר בכמעט 2 דקות לעץ, עקב הימצאות

הועדה חקלאית

מפגשים עם חקלאים

בחודש האחרון ערכנו, אילון גדיאל - מנהל המו"פ ואנוכי, מפגשים עם חקלאים ביישובים על מנת לסקור את פעילות המו"פ ולקדם את הפעילות והקשר עם החקלאים. במהלך המפגשים סקרתי גם את פעילות הוועדה החקלאית והתקיים דיון פתוח בנושאים שהעלו המשתתפים. אנו מאמינים שיש לשמר ולהעמיק את הקשר בין המו"פ לחקלאים.

מענקי קרן בונה טרה לשנת 2020: 12 חקלאים הגישו בקשות למענקים של קרן בונה טרה.

בימים הקרובים תתכנס הוועדה לדון בבקשות ולהעבירן לקרן להמשך טיפול. בהמשך, יגיעו נציגי הקרן לסייר במשקים ולהעביר את התרשמותם לקרן. בהצלחה לכל מי שהגיש.

עובדים זרים: המפקד של משרד החקלאות הסתיים. משרד החקלאות העביר את המלצותיו לרשות האוכלוסין ובקרום נקבל את הקצאות העובדים לשנת 2020. תחום העובדים הזרים בכללותו נמצא כבר זמן רב במצב לא סביר. אני מקווה שבקרום תהיה ממשלה ונוכל לפעול לשינויים הנדרשים.

בכל היישובים החל קטיף הירקות לשוק המקומי וליצוא. השנה ישנה עלייה במגוון

הגידולים. זהו נתון מעודד מנקודת המבט של ניהול הסיכונים בתמהיל הגידולים. מוקדם לדעת איך תראה העונה, נקווה לטוב!

גדיד התמרים הסתיים ומיון הפרי יסתיים בחודש הקרוב. נראה כי יכול התמרים השנה היה טוב ביחס לכמות ולאיקות התוצרת. במהלך ינואר הקרוב ייערך במו"פ סיכום עונת התמרים ובמהלכו נציג נתונים ומגמות בענף. המשך עונה מוצלחת!

אורן קורין
יו"ר הוועדה החקלאית

בין השיטין

SOS WIFI מערכת תקשורת באזורים ללא קליטה

לאחר האסון הנורא שנחל צפית לפני כשנה וחצי, מצאנו עצמנו כעמותה המפעילה מכינות בערבה בתוך תהליך של בדיק בית פנימי, ובמקביל אליו גם חשבנו על יכולתנו להביא לתיקון ברמה רחבה יותר בתחום הבטיחות בשטח ובטיולים. מתוך קשר קיים עם יזם תל אביבי, נולד הרעיון לחפש פתרונות טכנולוגיים היכולים להגביר את הבטיחות בשהייה בשטח. ישנם מסלולים רבים ברחבי הארץ שבהם לא קיימת קליטה סלולרית במשך שעות של

הליכה או לאורך קילומטרים רבים במסלול. מציאות כזו מגדילה משמעותית את הסיכון. זה כשנה אנחנו מקדמים מיזם ליצירת נקודות תקשורת למצבי חירום בצורה של 'נקודות חמות' (WIFI) באזורים ללא קליטה - מסלולי טיולים, חניוני לילה, צמתים מרכזיים ואתרים אחרים. המערכת שפיתחנו מעניקה מספר נקודות עם קליטת WIFI לאורך המסלול המאפשרות יצירת תקשורת. בכניסה לכל מסלול כזה מופיע שלט ברור המציין את קיומה של המערכת, ולאורך המסלול, בנקודות הרלוונטיות, מוצבים סימונים בולטים המעידים על האפשרות ליצירת קשר בסביבתם. כבר כיום מונחות מערכות בנחלים: דרגה, אוג, זויתן ובדרום רמת הגולן אשר בעזרתן כבר בוצעו חילוץ מצילי חיים. בכוונתנו להניח

מערכות נוספות בחורף הקרוב. הפרויקט מתבצע בשיתוף ובתיאום רשות הטבע והגנים ופועל לרווחת הציבור, ללא כוונות רווח. **מדרשת הערבה - שיעורי תנ"ך בעין יהב:** בחודש שעבר החלו להתקיים שיעורי תנ"ך שבועיים בהובלת נתנאל אלינסון. השיעורים מתקיימים מדי יום ראשון בשעה 17:00 במועדון הוותיכאן בעין יהב. הלימוד הוא רציף ומתקיים ביחד עם חניכי מדרשת הערבה. לא נדרש ידע מקדים רק סקרנות ופתיחות... התגובות לשיעורים ולמפגש מצוינות. כולם מוזמנים!

גיוס חניכים למחזור תשפ"א במכינות: אומנם השנה רק החלה אבל עונת הגיוסים (בניית מחזורי השנה הבאה) כבר בעיצומה. לשמחתנו ישנן פניות רבות לכל אחת מהמכינות שלנו (יותר מ-1000 פניות לכל אחת) ואנחנו עושים מאמץ גדול לקיים תהליך מסודר, מכבד ושקוף של הפניות הרבות שמתקבלות.

טיול לירדן במסגרת עבודה עברית: פעמיים בשנה אנחנו נוהגים לקחת את משתתפי התוכנית לטיול בירדן. עבורם ועבורנו זו נקודת שיא בתוכנית ובהיכרות עם הערבה משני צדדיה. הטיול האחרון ארך שלושה ימים והתמקד בוואדי רם ובפטרה. המשתתפים חזרו עם התלהבות עצומה. תודה גדולה לצביקי אגר (חצבה) על העזרה בהכנת הטיול ובהובלתו.

אבישי ברמן
מנכ"ל

צילום: באדיבות עמותת בין השיטין

סימון מיקום קליטת wifi בנחל זויתן

מרימים את האדרנלין

הנחות לתושבי הערבה

25% הנחה

ARAVA CHALLENGE
מרוץ שליחים מדברי

ערבה 10.1.2020

לזכרו של יוני פרידמן

20% הנחה

SPIRIT RIDE ARAVA
סובב ערבה

פארן 18.1.20

להרשמה: kapaimactive.co.il

חלוצים וחרוצים

רועי גלילי

יותר מבגדים ומכוניות מהווים הטרקטורים סמל זהות עבור אנשי ההתיישבות העובדת. הטרקטורים אינם רק כלי עבודה, לעיתים הם גם שותפים לדרך וסוכני זיכרון. רועי גלילי על חבריו הטובים ביותר של החקלאי.

החלוץ

אמרו עליו שהיה ציוני. הציוני הראשון. הטרקטור המושבניק הציוני הראשון. בערבה. אז אמרו, אבל האמת היא שתמיד נשאר לו המבטא הזה של הג'נטלמן האנגלי, וחוף מזה הכול קרה במקרה. הוא פשוט עמד לו לתומו ביום בהיר אחד של קיץ, בשנת 1960, בקצהו של פס הייצור במפעל מסי פרגוסון שבקובנטרי - אנגליה, צעיר ונוצץ ונלהב בגלגליו שעטו גומי שחור ובכנפיו העגולות שרטטו מהתרגשות. ואז, בדיק אף, עבר שם האיש עם המכנסים הקצרים, עליו אמרו שהגיע מהסוכנות היהודית לקנות טרקטורים לחלוצים בנגב. אחר כך הפליג בבטן האונייה עם עוד טרקטורים, מכולות וחלקי חילוף, ובסוף השנה הגיע לנמל חיפה. חגי פורת היה הראשון לפגוש אותו, את העולה החדש MF (מסי פרגוסון) 35 מודל 1960,

בדרכו אל המושבוץ שרק החל להיבנות. וכאברהם אבינו בשעתו, נהג אותו "דרך שלושת ימים" בדרכים הארוכות והמשובשות מנמל חיפה עד לעין ייב (בלי לוותר על עצירת שוויץ הכרחית בביתם של הדודים בכפר יהושע). קצת לפני תום המסע, בראש מעלה העקרבים נעצרו להסתכל על נשר בודד ועל הערבה שחולותיה הצהובים נצנצו ממרחקים. הטרקטור גמגם מעייפות והתרגשות, וחגי ירד ממושב הנהג וניגב את מצחו ואת עיניו. מורדות רכס חצירה צללו אל ערוצו של נחל צין ולרגע בודד ראה הנשר כיצד נתלכדו צלליותיהם של האיש והמכונה לאורה של השמש השוקעת.

על הטרקטור הקטן הזה שלא עבר מעולם לידיים פרטיות ונותר כל חייו רכוש הסוכנות ומאוחר יותר המושב, זכו ללמוד דורות של פרחי חקלאים את שיעורי הנהיגה הראשונים.

שני מאפיינים מכאניים חדשניים היו לו ל-35: מנוע שלושה צילינדרים פרקינס אמין מאין כמוהו ונקודה שלישית לריתום (פטנט פשוט וגאוני שאומץ מאוחר יותר על ידי כל יצרני הטרקטורים והקל מאוד על ריתום כלים שונים).

מכל הטרקטורים החסונים והמיוחדים שהגיעו לערבה, זכו במהלך השנים הפרגוסון 35, 135 ו-240 שהגיעו בעקבותיו למעמד האייקוני ביותר. עמדה להם זכות הראשונים וגם קשיחותם ואמינותם המופלגת, ואולם גם הם לא היו חסינים מתקלות: אחד מטיקסי החניכה של כל טרקטוריסט צעיר הייתה ההתמודדות עם ידית הילוכים של 135 שיצאה ממקומה וצריך להחזיר למקום: מרימים את מכסה תא הילוכים ובעדינות מחזירים במברג את שלושת ה"מזלגות" למקומם (אני, שהגעתי שנים רבות אחר הדברים האלו לערבה, למדתי

את תורת הח"ן הזו משכני הטוב שי פיטשון ועל החדד הזה אחוש כלפיו תודה גדולה כל חי...).

שנים חלפו ובאו, ה-35 המשיך לעבד את שדות המושבוץ, ומאוחר יותר את אלו של יישוב הקבע. משאבות הידראוליות התעיפו וטפטפו, צמיגים וברגים הוחלפו, כנפיו העגולות איבדו ברק והתרופפו אבל חרוץ ונאמן הוא הוסיף להירתם לכל מכונה בכל זמן, רק מהמבטא הבריטי המגרגר לא הצליח להשתחרר.

לפעמים כשנשבר איזה שטוצר או כשגשם השאיר שלוליות על הכביש, היה מביט חבוט ועייף וגאה בצלליות שהשתקפה במים ומעליה צמרות העצים שניטעו שנים רבות אחרי שהגיע, מחייכות אליו כבדות וירקות. שני אחיו שהגיעו קצת אחרי - ה"זריז" וה"שרוף" (שעל עלילותיהם לא נרחיב מפאת קוצר היריעה), נמכרו לימים ורק הוא נותר עד שהונח או אולי נשכח ונזנח מתישהו בתאריך לא ידוע ליד איגום הכלים, ושם נמנם לו בשלוות זקנים עד שיום אחד נגאל מבדידותו והובל אחר כבוד לגינה שמול המרפאה בעין יהב.

אדומים וירוקים

משמעת ברזל קיבוצית שלטה בעין יהב של שנות השישים, וכשהוחלט במושבוץ שקונים רק מסי פרגוסון, לא יצא איש מהשורה: חצי טרקטור MF 135 אדום למשפחה בקנייה מרוכזת דרך הסוכנות, התחלקו בחצי טרקטור, עבדו בבוקר או אחר הצהריים ואיכשהו הסתדרו, רק פרגוסונים. עד שהגיע מאיר בן שדה מכפר ויתקין עם האינטרנש. אחר כך הסתבר שלמרות מעלותיו הרבות הפרגוסון חלש ובעיקר נמוך מדי (בעיקר כשהחלו להשתמש בחממיות פלסטיק לחיפוי), אז הגיעו הפיאטים מסדרת 400 ו-600, טרקטורים מופלאים בפני עצמם

שהיו אדומים כמו הפרגוסונים ולימים, לא פחות מהפרגוסונים, היו לסמלה של עין יהב. מראה הטרקטורים האדומים היוצאים לפנות בוקר מן המשק אל השדות נהוגים בידי מושבניקים משופמים, היה במשך שנים רבות לאחד המראות המובהקים של עין יהב. ב-1965 הגיעו ראשוני חצבה לערבה וזכו גם הם לקבל מן הסוכנות פרגוסון אדום (יש הטוענים שהיה לבן...) ואחריו עוד אחד. אבל

מראה הטרקטורים האדומים היוצאים לפנות בוקר מן המשק אל השדות נהוגים בידי מושבניקים משופמים, היה במשך שנים רבות לאחד המראות המובהקים של עין יהב

העניין הזה לא היה לרוחם, בכלל לא. במסגרת התחרות הסמויה שבין שני המושבים החלוציים הקפידו החצבונים להסתכל על כל מה שעשו בעין יהב ולעשות בדיוק את ההיפך. באותם הימים היה הג'ון דיר האמריקאי לסמלה של ההתיישבות העובדת בקיבוצים, לא פחות מכפי שהיו הפרגוסונים הבריטיים לסמלם של המושבניקים, אבל באספת המושב שנערכה בחצבה ערב העלייה ליישוב הקבע, הכריע רוב מוחלט בעד קניית ה"קיבוצניקים" הג'ון דירים מדגם 1020. דוד שחק דווקא זוכר שהעדיפו אותם בגלל קשריו ויכולותיו של היבואן (המשביר לחקלאי) אבל מי באמת זוכר מה קרה לפני חמישים שנה, וחוף מזה חבל להרוס סיפור טוב עם עובדות. ושוב חצי טרקטור למשפחה בקנייה מרוכזת דרך

הסוכנות. היו אלו טרקטורים פשוטים ומוצלחים שעיצבו למשך שנים רבות את האסתטיקה הירוקה של התרבות המוטורית בחצבה. אחר כך הגיעו גם פורדים כחולים מסדרות 4000-6000 אבל במשך שנים רבות אסור היה להעלות על הדעת הכנסה של טרקטורים אדומים לחצבה. בעמקי ליכם מכים, כך נדמה לי, כמה מוותיקי חצבה על חטא הבחירה הזו שכן למרות שהג'ון דירים והפורדים היו טרקטורים מוצלחים, הם לא הפגינו את אותה פשטות וקשיחות של הפיאטים והפרגוסונים (זוהי כמובן דעתי הפרטית ולגמרי ברור לי שאני מסתבך...).

לא רק בצבעי הטרקטורים נבדלה עין יהב מחצבה: אווירה פרחנית ומתירנית יותר הייתה להם לחברי הגרעינים הראשונים בחצבה, ולמרות אופיו הכריזמטי, לא תמיד הצליח מוישה'לה אופיר ז"ל הגובר המיתולוגי להשליט על החוללגנים הצעירים את מרותו. שתי עיזים שחורות במיוחד היו מימי רון ומנחם מרקוס - חובבי הטבע המושבעים שנהגו לסחוב את הפרגוסונים המעטים של המושבוץ למסעות הגילויים שלהם ברחבי הנגב והערבה ולהסתבך בשלל הרפתקאות שרק מוישה'לה ידע לפתור.

מהר יותר גבוה יותר חזק יותר

ג'ימי נובל הגיע לארץ כמתנדב ועבד בקיבוץ רמת הכובש שם פגש את רינה בת הקיבוץ, ויחד הגיעו בשנת 1977 למושב פארן שנשלט באותם הימים על ידי מזכירות דומיננטית ודואופול של ג'ון דירים ירוקים ופרגוסונים אדומים. אבל ג'ימי, שהגיע מצויד במבטא אמריקאי כבד והבנה כלכלית, רצה דווקא פורד. כחול. למה דווקא פורד? ועוד כחול?! סערו הרוחות. ג'ימי הוזמן להנהלה שם זכה לשטיפה צוננת, אבל לא נפל ברוחו. הוא רוצה דווקא פורד כחול התעקש, והעניין עלה לאספה. דודו צוק ז"ל הפליא לתאר את מה שקרה באותה אספה גורלית: "הייתה זו אספה סוערת ביותר, האספות שבאו אחריה היו רק הד קלוש לעומתה... הנושא היה חשוב ביותר ומסעיר מאוד. כשיצאו החברים לאחר האספה כולם הרגישו שהם למדו ממנה משהו. הדברנים קצת השתקו, השותקים חשו רגשי אשמה, הקיצוניים התמתנו, החכמים נבוכו..." בשיאה הדרמטי של אותה אספה בתום דברי הנזיפה והכיבושין, נתבקש ג'ימי להסביר בכל זאת: למה דווקא פורד כחול? ג'ימי שהבין כנראה באיזה חוש טמיר לאיזו סיטואציה חברתית נקלע, לא הסביר לחברים על רצון חופשי ועל כך שמכספו הוא מבקש

צילום: רועי גלילי

שני חלוצים - יונתן רותם וה-135 MF

משפחת יונש והפראמל

צילום: דני הדס

גועש בעיניו. אחר כך אנחנו עולים למשרד ואני שומע מרחל ומיעקב על ארבעים ושבע שנים של חיים בערבה, על מה שאבד בדרך וקצת גם על זקנה ועל גלגל הזמן שהפך אותם מילדים במושבים בצפון לסבא וסבתא. מילותיה של לאה גולדברג מוסיפות להדהד באוזני עם התמונה הנפלאה הזאת של שבת היונשים והסנוניות והפארמל שזכה לשיבה כל כך מכובדת.

צוֹבְעָה הַשְׂקִיעָה שִׁיכְתּוֹ בְּפֹז נְאֻדָּם,
הַדָּשָׁא מְבַהֵיק לְרִגְלָיו בְּטַל-הַעֲרָב,
צָפוֹר אַחֲרוֹנָה שֶׁל יוֹם מַעֲלִיו מְזַמְרֶת:
- הַתְּזָכֵר מֶה יָפְתָהּ, מֶה קִשְׁתָּהּ, מֶה אָרְכָה
הַדֶּרֶךְ?

נקמת הטרקטור

ברקע המחלוקות המוטוריות עמד תמיד גם המאבק הבין-דורי על העצמאות ולוקאל הפטריוטיות של התרבות החקלאית בערבה: רבים מחברי המושבים בערבה הגיעו מיישובים חקלאיים ומן העמק (איזה עמק? זו גם שאלה שעליה נסובות מחלוקות רבות: עמק זרעאל? עמק חרוד? עמק הירדן? עמק חפר?) האומנם יש להם בכלל לחלוצי הערבה הצעירים say בעניין כל כך עקרוני ורב חשיבות כמו טרקטורים? סמלי הזהות של ההתיישבות העובדת?

יום אחד לפני כמה שנים הגיעו לאיגום הכלים בעין יהב כמה חובבי טרקטורים ומכונות חקלאיות ממוזיאון הטרקטורים בעין ורד, סיכמו עם מרכז המשק מה שסיכמו והגיעו כמה ימים לאחר מכן עם משאית מנוף אותה העמיסו בכלים חקלאיים ישנים שנלקחו מחצר המשק. אמנון נבון הרים את נס המרד, נסע

אצל היונשים: הברונסונים הקוריאניים החדשים עומדים שכם אל שכם עם לנדינים ותיקים ופרגוסונים שנקנו מחלוצי עין יהב ושופצו בקפדנות יונשית. בראשו של דירקטוריון הטרקטורים המרשים הזה עומד הפארמל, טרקטור אמריקאי משנות החמישים עם מנוע

ג'ימי, שהגיע מצויד במבטא אמריקאי כבד והבנה כלכלית, רצה דווקא פורד. כחול. למה דווקא פורד? ועוד כחול?! סערו הרוחות. ג'ימי הוזמן להנהלה שם זכה לשטיפה צוננת, אבל לא נפל ברוחו

בנזין, בבת עינו של יעקב, שאותו חילץ במצב קטסטרופלי ממשק בבן עמי ושיקם באהבה רבה. על הטרקטור הנהדר הזה, קשיש שבת הטרקטורים של משפחת יונש, נוהג יעקב. אל עגלת העץ שרתומה אליו מטפסים שלושה דורות של יונשים שוקקים ונמרצים וסנוניות הסתיו מרחפות מעל ראשיהם. דני הדס מצלם בחיוך את כל ההתרחשות המופלאה הזו ומשהו

לקנות את ה"כחול", לא. הוא עמד שם קבל עם ועדה, ובפעם הראשונה והאחרונה שבה דיבר באספת המושב, הסביר לנוכחים במבטא אמריקאי כבד ובשפה שמושבניקים מבינים שהפורד הכחול מהיר יותר גבוה יותר וחזק יותר (לטובת הצעירים אזכיר שהיה זה שמה של תוכנית הספורט המיתולוגית בערוץ הטלוויזיה היחיד בשנות השבעים). ישראל זר שהגיע לפארן לביקור לפני שנת המועמדות זוכר היטב את הסיטואציה הזו וכיצד התכווץ בכיסאו לנוכח הצעקות ודברי התוכחה והתמלא בהערכה כלפי העולה החדש והנחוש שלא ביטל את רצונותיו מפני אלו של המושבניקים הוותיקים וזכה לבסוף באישור האספה ובפורד (הכחול) הראשון בערבה, שאחריו הגיעו רבים נוספים.

רחל מנהלל פגשה את יעקב יונש שהגיע ממושב בן עמי, ולימים הקימו בפארן משק פרחים לתפארת. סיור במשק הפרחים המטופח שלהם בפארן הוא צלילה אל ליבו של החלום המושבניקי: מסגרייה, נגרייה, כלי עבודה מסודרים בשורות, מכונות חקלאיות וטרקטורים עומדים נקיים על משטחי הבטון המוחלקים. מטבע הלשון "ישן מפני חדש תוציאו" לא תפס

צילום: רועי גלילי

צ'אקרי (עובד מתאילנד) וה-TN (טרקטור מאיטליה) מתחמים שדה בערבה

לעין ורד ובאדיבות תקיפה של פרגוסון 135 הבהיר לאנשי המוזיאון: עם כל הכבוד ויש כבוד, המתחחות מעין יהב, מרסקות הגזם והמזרעות "שלנו" צריכות להישאר בערבה! משאית המנוף הועמסה שוב בשלל המכונות וחפוית ראש חזרה לעין יהב... חצר המכונות החקלאיות שהוקמה אחר הדברים האלו בין המרפאה לגנים הייתה סוג של הכרזת עצמאות מהדהדת: באתוס ובזיכרון ההיסטורי של ההתיישבות העובדת יש לה לערבה, ובעיקר לעין יהב, מקום של כבוד לא פחות מלכפר יהושע ולנהלל, לעין ורד ולקיבוצי העמק!

מתנדבים מחו"ל

שינויים וגלגולים רבים עברו שיטות העיבוד החקלאי בשישים שנות ההתיישבות בערבה, ומבלי להלאות בפרטים ניתן לומר שלכל שני חקלאים יש לפחות שלוש תיאוריות שונות לגבי שטיפה, תילום, תיחוח, יישור וזיבול, ובחלוף השנים נזקקו גם החקלאים בערבה לטרקטורים גדולים וחזקים יותר. טרקטורים משוכללים ואדירי כוח פותחו במהלך המאה העשרים בארצות הברית ובאירופה וחלק מהם גם הגיעו ארצה ועבדו בעיבוד אדמות הנגב המערבי והעמק, אך בחקלאות המשפחתית בערבה לא היה צורך בטרקטורים גדולים וחזקים כל כך. ובכל זאת משהו מכל הטוב הזה התגלגל דרומה. בראשית שנות השבעים הופיע בארץ הלנדיני מסדרת ה-6000, הגרסה האיטלקית לפרגוסון 174 עם מנוע פרקינס אנגלי והרבה נשמה. ללנדיני היו גלגלים גבוהים וחזקים וגרסת 4X4 מאוד מוצלחת ואחריו הגיעו גרסאות 4X4 לפיאט לסאם ולג'ון דיר. בשנת 2007 הביאה עונת פלפל מוצלחת עונת מכירות מוצלחת, והערבה נמלאה בטרקטורי מטעים כחולים ושריריים מדגם פיאט ניו הולנד טי אן 75. לטי אניס היה הגה מפרקי משוכלל והרבה חידושי חשמל, ובעונות הבאות הם פרנסו היטב את המוסכניקים.

בסוף שנות השמונים ההמונים הפילו בברלין את החומה וכמה פיאטים אדומים הסתננו לחצבה. בשנות התשעים ניצחה מפלגת העבודה בבחירות, רוחות של שינוי ריחפו באוויר, הסדר הישן נסדק, העולם הפך לכפר גלובלי ובעין יהב קנה יונתן רותם ג'ון דיר ענק עם קבינה - חדש וירוק. אחר כך הצטרפו שחקנים חדשים וחזקים - הקובוטה היפני והסאם האיטלקי, עם מנועי הדויטש המצוינים והרבה חידושים חשמליים ואחריהם טרקטורים נוספים איטלקיים, קוריאניים והודיים. אל סגמנט העיבודים החקלאיים - קודש הקודשים

של המושבניקים - חדרו גם טרקטוריסטים תאילנדים שתילמו ותייחחו. בפרלמנטים געשו הרוחות, היו שאמרו שזה הסוף, שזה לא זה, שהשורות שלהם נראות כמו פרה משתינה ברוח, אך האדמה לא רעדה ולאמיתו של דבר הוכיחו חלקם כישרון רב.

בריאות

בחצר שלו במושב חצבה מוסיף דוד שחק כבר למעלה מחמישים שנה לתקן לבדו את הכול: מכונות חקלאיות, טנדרים וטרקטורים. השכלה פורמלית כמכונאי לא קיבל מעולם, ובכל זאת הוא מפענח בסקרנות של ילד את פלאי המכניקה. הראייה כבר לא מה שהייתה ולכן כשהוא צולל אל נכבי המנועים הוא מדליק פרוז'קטור גם ביום. גם חלוצים מזדקנים. וגם טרקטורים. לא קל בערבה ורק מעטים מן הטרקטורים החלוצים שהגיעו אליה נותרו בה וממשיכים לעבוד גם היום, חלקם נסעו

אל סגמנט העיבודים החקלאיים - קודש הקודשים של המושבניקים - חדרו גם טרקטוריסטים תאילנדים שתילמו ותייחחו. בפרלמנטים געשו הרוחות

צפונה, חלקם נשברו ואלו שנותרו סובלים מכל מיני בעיות בריאות. מה סוד אריכות השנים? שאלתי הרבה מכונאים וחקלאים, וקיבלתי תשובות דומות: יחס, עדינות, טיפולים בזמן והרבה אהבה.

במוסך של עין יהב נחרצים גורלות, בין טנדרים וג'יפים עומדים שני טרקטורים: פיאט 566 ופיאט 8066. מכסי המנוע מורמים, לועותיהם פעורים מחכים לעומר המכונאי שיקבע דיאגנוזה ויטפל בהם. עומר אוהב את כל הטרקטורים ללא העדפות, כולם טובים וכולם מתקלקלים מפעם לפעם... אבל דעה אחת נחרצת יש לו, ואותה שמעתי מהרבה חקלאים ומכונאים: הטרקטורים של היום אינם קשוחים ואמינים כמו הטרקטורים של פעם. בחוץ חונים טרקטורים נוספים, פורד, פיאט - ניו הולנד וקובוטה 4X4 אימתני. על מה מדברים הטרקטורים? נדמה לי שבשעות המנוחה הם מגלגלים שיחות על ברגים ושמינים, על העונה שמתקרבת ועל העונות שחלפו, אבל בעיקר הם מרכלים עלינו: החקלאים של היום זה לא החקלאים של פעם, הם מסכימים באכזבה, לא, כבר לא משתמשים באותם החומרים.

איל בא בסבך

בחצר הקטנה שבין גן ניצן לגן צבר במושב עידן מחליד לו בשלווה כבר שנים פרגוסון 135 שנתפר במוסך חצבה משני טרקטורים שונים ונתרם לגנים על ידי אריאל קטרון (מעידן). ילדים באים לפעמים לשחק איתו אבל במרבית הזמן הוא לבדו, מנמנם לו בצוק העיתים, מתגעגע למגע החול בשדה וחושב על הערוגות הרבות שתייחח ועיבד, על חייו הארוכים ועל סופם הקרב:

אָנִי רוֹצֶה לָשִׁיר שִׁיר הַלֵּל לְכָל מָה שֶׁנִּשְׁאַר פֶּה אֶתְנִי וְלֹא עֲזֹב וְלֹא נֹדֵד פְּצָפוּרִי הַנֶּדֶד... אָנִי רוֹצֶה לָשִׁיר לְעֵצִים שְׁאֵינָם מְשֻׁלְּכִים אֶת עֲלֵיהֶם וְסוּכָלִים לֵהֵט קִיץ וְקָר חֶרֶף וְלִבְנֵי אָדָם שְׁאֵינָם מְשֻׁלְּכִים אֶת זְכָרוֹנֵיהֶם (יהודה עמיחי)

כשאני מתבונן בטרקטורים הישנים שהיו שותפים נאמנים לכל כך הרבה סיפורים אישיים של הגשמה והקרבה, אני נמלא עצב מוזר וחמלה כלפי המתחחות, המרססים והטרקטורים, ידידינו הטובים שהותירו את נעוריהם באדמות הערבה, שאינם יכולים לדבר, רק לזכור. אלו הן אומנם רק מכונות, אך הן, כך נדמה לי, היו העולה על מזבח מפעל ההתיישבות הציונית בערבה. האיל אשר בא בסבך.

פרגוסון 135 בחצר הגן בעידן צילום: רועי גלילי

תודות

רבים רבים וטובים שיתפו אותי בידע ובזיכרונותיהם בתחקיר על הטרקטורים בערבה, ותקצר היריעה מלהודות באופן אישי לכולם, תבוא עליהם הברכה. באופן מיוחד אני מבקש להודות למכונאים פליקס וניר ממוסך חצבה ועומר ממוסך עין יהב, למשפחת יונס ולג'ימי נובל מפארן, ליונתן רותם, אמנון נבון ומייקל כהן מעין יהב, לאילן יצחק ודוד שחק מחצבה ולמוטי סלווין מעין חצבה. לעפרי גלילי, לאלכס ליבק ולדני הדס.

בערב

אלירז דאי

רבות נכתב על דור ה-Y, ילידי שנות ה-80 ושנות ה-90 שילדותם אופיינה בהאצה טכנולוגית ובגלובליות. זהו דור שנהנה מנגישות חסרת תקדים למידע, הדור הראשון שהיה חשוף לאירועים בין-לאומיים על מסך הטלוויזיה בבית, דור שגיבורי התרבות שלו הם יזמים פורצי גבולות כמו סטיב ג'ובס. לצד זאת, הדור הזה מתקשה לעזוב את בית ההורים וידוע בקצב החלפת מקצועות, מקומות עבודה, זוגיות וכל דבר אחר.

ח וקרים מדברים על דור המתאפיין בכך שהדבר הקבוע ביותר עבורו הוא התזויות. על פי מחקר שפורסם בניו יורק טיימס, אמריקאים שנולדו בשנות ה-80 עוזבים בגיל מאוחר את בית הוריהם, שליש מהם עוברים דירה בכל שנה ו-40% מהם חוזרים לבית ההורים לפחות פעם אחת. כמו כן הם עוברים בממוצע שבע עבודות עד גיל 30, כשני שלישים מבני הגיל חיים בזוגיות בלי להתחתן, ואלו שבחרים להתחתן עושים זאת מאוחר מאי פעם. בעולם מתייחסים לדור ה-Y כאל נרקסיסטים, מפונקים וחומריים שאינם מייחסים חשיבות להשכלה אקדמית. מכנים אותם "דור הפיטר פן" כי הם לא רוצים להתבגר ו"דור השכירות" (Generation Rent)

טווח הגילים של 20-28 כמעט אינו מצוי בערבה, ואין ספק כי אחת הסיבות העיקריות לכך היא העובדה שזו התקופה שבה רוב הצעירים רוכשים השכלה גבוהה מחוץ לערבה

כי רבים מהם נדרשים לשכור דירה ולא מתאפשר להם לרכוש אחת. דור ה-Y בישראל הוא קבוצת האוכלוסייה הגדולה ביותר בגילאי העבודה, ולכן ההבנה של מאפייני דור זה קריטית למי שעוסק בגיוס עובדים, שיווק, השקעות וצמיחה דמוגרפית.

צעירים בערבה

האם ניתן לאפיין את בני 20 עד 40 בערבה על פי המחקרים שפורסמו בשנים האחרונות? האם בני דור ה-Y בערבה מתמודדים עם אותם אתגרים כגון רכישת דירה, יציבות תעסוקתית ואובדן ערכה של האקדמיה?

לפני כמה חודשים הוקם בערבה "מרכז צעירים הערבה התיכונה" (הרחבה במסגרת). המשימה הראשונה שמרכז הצעירים לקח על עצמו היא לנסות ולהבין את מפת הצרכים של צעירי הערבה. צוות מרכז הצעירים, בסיוע מתנדבים, נפגש עם 20 צעירים המתגוררים בערבה לצורך ביצוע תחקיר עומק כדי להבין את הצרכים, את המאפיינים ואת המציאות היומיומית של צעירי הערבה: בנים חוזרים, נקלטים וכאלה שעברו לפה לתקופה קצרה או לא מוגדרת שאינם בני הערבה. בתחקיר רואיינו צעירים מכל היישובים, והוא התבצע כשאלון פתוח ועסק בנושאים של תרבות ופנאי, תעסוקה, השכלה, קהילה, מעורבות חברתית וקליטה בערבה. השאלה הראשונה שהעלינו הייתה: מה חסר לך בחיים בערבה?

התשובות היו מגוונות וניתן לחלק אותן למספר תחומים. התחום החברתי: הדבר הראשון שצוין אצל מרבית הנשאלים הוא תחושת הבדידות החברתית. התשובות המייצגות את הצעירים שעברו לפה בשנים האחרונות הן: "חסרה לי קבוצת חברים, תחושת החברה חסרה, אין לי את האנשים שלי, יש חברים אך הם באים בבודדים ואין ביניהם קשר" - תשובות אופייניות למי שלא גדל בערבה. לעומתם, כמעט כל הבנים והבנות החוזרים שרואיינו מעידים על פריחה חברתית.

חוסר נוסף ומשמעותי הוא בתחום התעסוקה: "מצאתי את העבודה במקרה, דרך חבר", "אין כל כך אפשרויות להתפתח", "לא באתי כדי לעסוק במה שאני עוסק פה, באתי כי אני רוצה להיות איפה שאני נמצא והעיסוק הוא מה שמאפשר לי להיות איפה שאני נמצא".

תחום הדיור: נושא רכישת קרקע או דירה כמעט לא עלה במהלך הראיונות בערבה, אף על פי שמחקרים שנעשו בישראל על דור ה-Y הראו שזהו הנושא המטריד ביותר את בני הדור הזה. העדר יכולת לרכוש לעצמך קרקע או דירה הוא סיטואציה קשה ויצרית מאוד לבני הדור, ולא בכדי הסיטואציה הזו הציתה את מחאת האוהלים בשנת 2011. מחיר קרקע למגורים בערבה נמוך משמעותית

מה הוא הצורך המשמעותי ביותר בערבה? ומה המענה הנכון ביותר לבני הדור בערבה בנושא הפיתוח העצמי וההשכלה? האם נכון לנסות ולהביא לפה אקדמיה?

מהמחיר הממוצע בארץ, ומתאפשר ליותר צעירים לרכוש בערבה קרקע למגורים. אם כי, משפחות צעירות רבות בערבה טרם מתגוררות בבית משלהן וגרות בשכירות או במשק של ההורים. בשל ההיצע הנמוך של דירות להשכרה המתאימות למשפחות עם ילדים, ישנה לרוב התפשרות מצד המשפחה על דירת המגורים הזמנית עד למעבר לבית משלהן.

השכלה גבוהה

שאלה נוספת ששאלנו היא בנושא ההשכלה הגבוהה. ניסינו להבין אם עולה מן השטח צורך להתפתחות אישית דרך לימודים אקדמיים בערבה. כיום טווח הגילים של 20-28 כמעט אינו מצוי בערבה, ואין ספק כי אחת הסיבות העיקריות לכך היא העובדה שזו התקופה שבה רוב הצעירים רוכשים השכלה גבוהה מחוץ לערבה. התשובות היו על רצף רחב מאוד והיה קשה להבין אותו. חלק גדול מהנשאלים ענו כי אין להם צורך בלימודים אקדמיים בסיטואציית חייהם, אך מבינים את החשיבות הגדולה לאקדמיה במרחב המועצה; אקדמיה תאפשר לבני המקום להתפתח השכלתית ואף תעסוקתית. היא גם תביא לערבה צעירים מכל הארץ, שישקלו להקים פה את ביתם בתקווה שחווית החיים שלהם בערבה תהיה

טובה (מה שקורה רבות בפריפריות שבהן מוקמות מכללות ושלוחות של אוניברסיטאות). כשניסינו להבין מה הם היו שמחים ללמוד, התשובות היו רחבות ומגוונות, ביניהן תשובות המתייחסות לקורסים מקצועיים במגוון רחב מאוד של נושאים מיזמות, לעמלנות, לטכנאות ועד לקורסים הנוגעים לניהול העסק והמשקים החקלאיים. זאת ועוד, חלק גדול מהתשובות התייחס לקורסים לפיתוח הרוח והנפש.

גם כאן ההשוואה מתבקשת. נתוני המועצה להשכלה גבוהה בשנים האחרונות מראים על ירידה משמעותית בכמות הנרשמים לאוניברסיטאות ומכללות. הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה מראה ירידה של 6.7% בין השנים תשע"ז לתשע"ט. והמגמה נמשכת. עם זאת ניתן לראות פריחה גדולה מאוד במסגרות לימוד אלטרנטיביות, לדוגמה JOLT, חברת סטרט אפ חדשנית, שמשווקת קורסים מעשיים ועיוניים לקהל הרחב. אחד המסלולים המוכרים שאותם היא משווקת הוא מסלול אל-תואר במנהל עסקים. מסגרות לימודים אלטרנטיביות נוספות ניתן לראות בתחום ההייטק. בשנים האחרונות קמו עשרות מסגרות לימודים חדשניות והמבנה בהן שונה ומגוון. בחלקן מדובר על התחייבות הסטודנט ללימודים בתנאי פנימייה במשך 9 חודשים. עם סיום תוכנית הלימודים, המסגרת מתחייבת למצוא השמה בתחום ההייטק. השאלות העולות מן ההשוואה הן: מה הוא הצורך המשמעותי ביותר בערבה? ומהו המענה הנכון ביותר לבני הדור בערבה בנושא הפיתוח העצמי וההשכלה? האם נכון לנסות ולהביא לפה

אקדמיה? ואם כן, מה יהיו תחומי הליכה שלה? חינוך, תיירות, חקלאות? או אולי צריך להביא לערבה היצע של מסגרות לימודים אלטרנטיביות לפיתוח עצמי?

הבחירה והחוויה

נושא נוסף שבדקנו במהלך המיפוי היה מאפייני הקליטה בערבה. השתדלנו להבין מדוע ואיך התקבלה ההחלטה של כל המרואיינים לבחור לחיות בערבה. ניסינו גם להבין את חוויות

זו הגירה לכל דבר ועניין, וכך צריך להתייחס לאנשים שהגיעו לכאן, הם היגרו לכאן והעתיקו את חייהם, במיוחד מי שמגיע ואין לו משפחה בערבה

המעבר וההתאקלמות למשפחה החדשה. התשובות היו מגוונות. הפרדה מאוד ברורה עולה בין "נקלטים" לבין "לא נקלטים" - שכירים או עצמאים, חלקם מגיעים לשנה, חלקם לעונה חקלאית וחלקם מגיעים ופשוט נשארים. חוויית הקליטה בין שתי הקבוצות הללו שונה באופן מהותי. אלו שאינם נקלטים בערבה, ברובם, מדווחים כי הם לא חוו "חוויית welcome" כדוגמת עוגה או הזמנה לארוחה מה"מקומיים" (להוציא סייעות הגנים). אחת מהמרואיינות ביטאה את חוויות ההתאקלמות שלה כך: "אני מקבלת את הזרות שלי פה, וזה

בסדר, אבל היה יותר נחמד אם היה קצת אחרת ויותר פתוחים פה לאנשים מבחוץ. המעגל החברתי שלי בערבה מאוד מצומצם, ובעיקר אני נשענת על המעגלים החברתיים שיש לי מחוץ לערבה". גם בעת ניסיון של צוות המרכז לנסות לדעת כמה מתושבי הערבה נמנים על תקן "שאינם חברי מושב/יישוב", התקשנו להבין את גודלה של אוכלוסייה זו בערבה. המשפחות הנקלטות, חלקן של בנים ובנות חוזרים וחוזרות, עם בן או בת זוג, וחלקן משפחות שחוו את הערבה בגיל צעיר יותר בדרך כזו או אחרת ומגשימים חלום להתיישב בערבה (גילוי נאות, גם כותב מילים אלו הגיע לערבה לפני זמן מה, וגם בעקבות חוויה בלתי נשכחת מתקופת העבודה המועדפת, נפלה ההחלטה לחזור לערבה עם תא משפחתי שלם ועם מקצוע). גם בנוגע לחוויית הקליטה, התשובות היו מגוונות. רוב הבנים או הבנות שחזרו לתא המשפחתי ולמשק משלהם מספרים על חוויה אידיאלית. לעומתם, הנקלטים שאין להם משפחה מורחבת בערבה, מספרים על תחושות מורכבות בשנים הראשונות. לצד תחושות חיוביות שחלקם חוו: "נציגי ועדת הקליטה הגיעו פעמיים עם עוגה, חיברו לדברים שצריך לדעת. זה עשה הבדל עצום בתחושה, שמישהו יודע עליך ואתה לא תלוש". עלו גם תחושות פחות חיוביות עד כדי שימוש במילים "אובדן זהות" ומשברים נפשיים. רוב הקשיים נסבו על תעסוקה ועל חברה: "זו הגירה לכל דבר ועניין, וכך צריך להתייחס לאנשים שהגיעו לכאן, הם היגרו לכאן והעתיקו את חייהם, במיוחד מי שמגיע ואין לו משפחה בערבה. זו תלישות חברתית, אם היה מעגל נשים, מעגל

צילום: איה שונר

בילוי פנאי משפחתי אופייני בערבה

חיבורים או משהו שמאפשר להאיץ קצת את ההתאקלמות החברתית זה יכול היה לחסוך מאנשים כאבי לב".

השקט שנשאר

מתוך תשובות אלו ניסינו להבין את הסיבה להישארות. מדוע להתמודד עם תחושות קשות כאשר מדובר בבחירה. באופן מפתיע, דווקא כאן התשובות היו די חד-משמעיות. כולם מדברים על זמן המשפחה והשקט המדברי המאפיין את הערבה: "בחיים בערבה אני זוכה להיות אבא, הטרדות בנוגע לתחום המקצועי או המרחק נמחקים כשאני מבלה עם הילדים". מספר רב של נשאלים מדברים על "בריחה" מהעיר הגדולה אל המדבר, מקום

במהלך הראיונות לא הצלחתי שלא לחשוב על ציטוט של אדוארד אבי: "מה שמושך אותנו למדבר הוא החיפוש אחרי אינטימיות במרחק".

שבו אפשר ורצוי להאט את קצב החיים ולחיות פשטות של משפחה, קהילה וטבע. במהלך הראיונות לא הצלחתי שלא לחשוב על ציטוט של אדוארד אבי: "מה שמושך אותנו למדבר הוא החיפוש אחרי אינטימיות במרחק". מתבקשת שוב התייחסות לתזויות המאפיינת את דור ה-Y. במהלך הראיונות שביצענו נדמה היה כי הנשאלים הדגישו מאוד את הבריחה מהאפיון שדבק בבני הדור. כלומר יש הבנה והסכמה סביב המאפיינים ה"שליליים" ואלו שהחליטו לעבור ולגור בערבה מחפשים דווקא את היציבות, את האפשרות לגור בבית אחד ולהקים בו משפחה, משרה בטוחה וקבועה (ככל שניתן לסווג את העצמאות החקלאית כבטוחה), שתהיה בה אפשרות לפיתוח ויציבות כלכלית, ולא דווקא לחפש את האתגר המקצועי הבא, גם אם זה כרוך בהתפשרות מקצועית מסוימת שלא מאפיינת את בני הדור. ניתן לראות בערבה דור Y קצת אחר, דור שהאתגרים שלו שונים מהאתגרים המאפיינים את החיים במרכז הארץ. זהו ברובו דור שמחפש יציבות, רוגע וחיי קהילה שמתאימים לתא המשפחתי שאותו הוא רוצה להקים. ועם זאת, חשוב להבין את מאפייני הדור ולייצר מערכת שתתאים לקליטה נעימה ורכה שלהם בערבה, ולמקום מאפשר ונעים לבני המקום; אלו החוזרים, אלו הנקלטים ואלו שנמצאים בשלב ביניים.

מרכז צעירים הערבה התיכונה

מרכז הצעירים בערבה התיכונה הוקם ביולי השנה בתמיכת המשרד לפיתוח הפריפריה הנגב והגליל ובתמיכת המועצה, שרואה חשיבות גדולה בהשקעה בצעירים החיים בערבה. מרכז הצעירים שייך למרכז קהילה ערבה, ולמעשה הרחיב את מחלקת הנוער למחלקת נוער וצעירים. צוות המרכז מורכב מאלירז דאי, מנהל מחלקת נוער וצעירים, וענבל פריטל מנהלת מרכז הצעירים. בשנים האחרונות המדינה החלה לעסוק רבות בנושא הצעירים (גילאי 18-40). המשרד לפיתוח הפריפריה הנגב והגליל רואה בצעירים את הגורם המניע ליצירת קהילה חזקה בעלת חוסן חברתי, המוביל לחוסן לאומי וליצירת מנהיגות מקומית. המשרד הקים למעלה מ-60 מרכזי צעירים בני 18 עד 40 הפרוסים ברשויות המקומיות בנגב, בגליל ובפריפריה החברתית, המהווים עוגן מרכזי בחיי הצעירים והמשפחות הצעירות ומספקים מעטפת ליזוי ותמיכה בפיתוח קריירה, יזמות עסקית, מנהיגות קהילתית לצד חיי תרבות עשירים.

חזונו של מרכז צעירים הערבה התיכונה:
מרכז הצעירים יהווה עבור צעירי הערבה התיכונה מסגרת מפתחת ומטפחת המסייעת למימוש השאיפות, הצרכים והחלומות, בשאיפה לבחינה אמיתית של המשך חיים ביישובי המועצה, מתוך בחירה, משמעות ותחושת שייכות ליישוב, למועצה ולאזור.

מטרות המרכז:

1. הנגשת השירותים הקיימים לצעירים במועצה ובשלוחותיה, בתחומי תעסוקה, רווחה, קהילה, השכלה, תרבות ופנאי.
2. פיתוח חיי קהילה צעירים יישוביים ואזוריים בפן התרבותי והחברתי.
3. עידוד מעורבות בקהילה, מעורבות חברתית וחיזוק תחושת השייכות לערבה.
4. פיתוח אפשרויות השכלה לצעירים בערבה.

5. תמיכה אישית בפיתוח קריירה ובחירת השכלה.

6. חיזוק צמיחה דמוגרפית בערבה על ידי יצירת מסגרת לליזוי התושבים החדשים בתקופת ההתאקלמות והקליטה. עם הקמת מרכז הצעירים בערבה התיכונה, בוצע מיפוי מקיף כדי להבין את הצרכים הבסיסיים של צעירי המועצה, ולבנות בהתאם לכך תוכניות עבודה. התקיימה ישיבת ועדת היגוי רחבה, ובה השתתפו כ-30 בעלי תפקידים רלוונטיים מכל מסגרות פעילות המועצה. המשימה המשותפת הייתה להבין במה נכון להתמקד בתחילת הדרך ובאיזה אופן לתכנן את כיווני העבודה המשמעותיים ביותר לשנים הראשונות של פעילות של המרכז.

מהוועדה ומניתוח הצרכים הוגדרו היעדים הבאים:

- ליזוי נקלטים וצעירים אשר עברו לערבה בשנים האחרונות, בשיתוף רכו הצמיחה הדמוגרפית יונתן נריסנה וועדות הקליטה.
- העשרת פעילויות הפנאי לצעירים החיים בערבה, יחידים ומשפחות צעירות, לצד יצירת פעילויות משותפות לוותיקים וצעירים.
- תמיכה ביוזמות מקומיות המקדמות את אוכלוסיית הצעירים בערבה.
- פיתוח תחום השכלה גבוהה בערבה.
- הקמה של מרחב פיזי לצעירים למטרת בילוי, העשרה והתפתחות.
- הקמת פורום צעירים אזורי ויישובי.
- פיתוח ומיזוי ערוצי תקשורת שיסייעו בהעברת אינפורמציה לצעירים כדוגמת הצעות עבודה, פנאי, העשרה ושירותים לתושב.

אנחנו מזמינים את כל מי שמעוניין להיות שותף לדרך, ליצור איתנו קשר. נשמח לשמוע על כל יוזמה או רעיון. ובהזדמנות זו רוצים גם להודות לצעירים שהקדישו מזמנם לראיונות סקר הצרכים ולמשתתפי ועדת ההיגוי.

צוות מרכז צעירים הערבה התיכונה

אלירז דאי, מנהל מחלקת נוער וצעירים
050-9916760

ענבל פריטל, מנהלת מרכז הצעירים
tzeirim@arava.co.il, 054-5603694

שפת אם

נעה טלשיר

בקיץ האחרון התקיימה בפעם הראשונה קייטנה לילדים הבדואים המתגוררים בערבה. הקייטנה כללה שיעורי ערבית, ימי כיף וטיולים, סדנאות יצירה ותנועה. את הקייטנה הדריכה חנאן ג'פאלי. חנאן עברה להתגורר בערבה ומלמדת בבית הספר היסודי והתיכון. מי היא ומה מביא אותה אלינו?

במסגרת תפקידי כקב"סית המועצה (קצינת ביקור סדיר) אני עובדת לא מעט עם תלמידי המגזר הבדואי בני שבט אל מיסכ החיים מול עין חצבה זה שנים רבות. משימתי הראשונה כקב"סית הייתה לקבל ממשרד החינוך אישור לקו הסעה מיוחד שייכנס לשטח ויאסוף את הילדים מבתיים על מנת להקל על ההגעה הסדירה שלהם לבית הספר. לאורך השנים נעשו ניסיונות רבים, בהובלת צוותי החינוך ובשיתוף מחלקת החינוך, לייצר עבורם מענה לימודי וחברתי מותאם שיעניק להם תחושת שייכות, משמעות והכרה בייחודיות התרבותית שלהם. במסגרת מאמצים אלו הצלחנו להעניק לתלמידים הבדואים תוכניות שונות החל משיעורי ערבית וכלה בטיולי גיבוש וכיף בהדרכת יעל בית אב, מורת דרך דוברת ערבית המכירה היטב את התרבות הבדואית. מפאת מחסור בתקציב וכוח אדם מתאים התוכניות היו קצרות ולא עקביות. לפני כשנתיים הצלחנו לגייס ממשרד החינוך שעות ייעודיות לתלמידים הבדואים בבית הספר היסודי והן נוצלו לחיזוק לימודי ולצמצום פערים לימודיים. אך עדיין נותרנו ללא כוח אדם מתאים שיכול לענות על הצרכים התרבותיים.

דרך היוגה מיפו לערבה

לקראת חופשת הקיץ כשחיפשנו את הדמות שתוביל את הקייטנה המיוחדת לילדי הבדואים, מייד פניתי אל חנאן ג'פאלי. את חנאן אני מכירה כבר חמש שנים. היא מגיעה לצוקים כמה פעמים בשנה לסדנאות יוגה כחלק מצוות ההוראה של "עלי קונדליני", בית ספר להכשרת מורי קונדליני יוגה בהנהלתה של שרית מאור. עם השנים הפכנו לחברות טובות. חנאן היא אישה מוסלמית דתיה מיפו, אשת חינוך וטיפול, אימא לשלושה ילדים, מורה ליוגה, טבחית נפלאה ואישה מדהימה. חנאן עבדה אז בבית ספר ביפו עם נוער בסיכון וידעתי שבחודשי הקיץ היא בחופשה, ועל כן מייד קפצתי על ההזדמנות. הקייטנה התקיימה הודות לאיגום משאבים ושיתוף פעולה מבורך בין מחלקת החינוך, המחלקה לשירותים חברתיים ומרכז קהילה ערבה. לשמחתנו הרבה הקייטנה הייתה הישג אדיר ופריצת דרך מאוד משמעותית בעבודה עם הילדים. הם פרחו, הפגינו אחריות ושיתוף פעולה שלא ראינו כמותם לפני כן. בסיום הקייטנה הוזמנו מנהל בית הספר רז לחוביצר ואנשי צוות נוספים למסיבת הסיום. רז מספר: "מסיבת סיום הקייטנה הייתה מרגשת מאוד, החיוכים על פניהם של התלמידים שהציגו

בגאווה את התוצרים שהכינו בשיעורי המלאכה המגוונים והדגימו בשלווה וריכוז תרגילי יוגה מרשימים שדרשו אימון רב ולסיום הציגו סרטון שריגש את כולנו על הקייטנה שעברו ושניכרה בו החוויה הטובה שחוו. ריגשה במיוחד התחושה שבזמן קצר כל כך, חנאן הצליחה לגעת בתלמידים, ברגישות ובעדינות והעניקה לתלמידים מקום בטוח ועוצמתי. לשמחתנו החיבור המיוחד עם התלמידים ממשיך גם במסגרת בית הספר".

לאור ההצלחה של הקייטנה ולנוכח הצורך במענה מתאים לאורך השנה, הצלחנו בכוחות משותפים לייצר עבור חנאן משרה קבועה שכוללת חיזוק לימודי עבור התלמידים הבדואים

את חנאן אני מכירה כבר חמש שנים. היא מגיעה לצוקים כמה פעמים בשנה לסדנאות יוגה כחלק מצוות ההוראה של "עלי קונדליני", בית ספר להכשרת מורי קונדליני יוגה

בשעות הלימודים, ליווי ושילוב שלהם בחוגים ובפעילויות בשעות אחר הצהריים והוראת ערבית בבית הספר. לאחר לבטים רבים, החליטה חנאן לקפוץ למים, לסיים את עבודתה ביפו ולצאת לדרך חדשה בערבה עם בנה הצעיר רם.

חנאן מספרת שבפעם הראשונה שהגיעה לערבה היא חשה בבית. "אני לא יודעת להסביר

את זה. פשוט הרגשתי בבית. המרחבים, האוויר, הטבע, הפשטות. הכול הזכיר לי משהו מאוד עמוק בתוכי שנשכח לפני דורות רבים, והחלום שלי היה להפוך את הערבה לבית". בכל פעם שהגיעה לצוקים ראיתי כיצד היא נפעמת מהיופי ומהאווירה המיוחדת ועודדתי אותה לשקול מעבר. "זה תמיד היה בגדר חלום. בנוסף לרם שהוא בן 3, יש לי שני ילדים גדולים ביפו וכל המשפחה שלי חיה שם. חיים שלמים. לימודים, פרנסה. לא האמנתי שמעבר לערבה הוא אפשרי בשבילי", מספרת חנאן. כשהצעתי לחנאן להדריך את הקייטנה היא שמחה מאוד. זו הייתה הזדמנות בשבילה להכיר את הילדים ואת החיים פה.

מה גרם לך להחליט בסופו של דבר לקחת את המשרה שהוצעה לך ולעבור לערבה?

"אני חושבת שההחלטה התקבלה כבר לפני כמה שנים. הקריאה ששמעתי הייתה חדה וברורה. פשוט לקח לי קצת זמן לעכל אותה, להתרגל לרעיון ולראות שהילדים הגדולים שלי עצמאיים ומסתדרים בכוחות עצמם. כמאל בן 20 עובד כשף במסעדת גורמה בתל אביב וסטודנט יזמות עסקית במכללת פסגות, ואדם בן 18 רקדן היפ הופ שסולל את דרכו המקצועית בעולם הריקוד. וכמובן חשוב היה שאמצא דרך להתקיים כלכלית. כשזה קרה, כשההצעה ניתנה לי, נבהלת! אני מודה. זה לא מעבר פשוט. זו טרנספורמציה שלמה שהתאפשרה רק כאשר נוצרה בתוכי שלמות מסוימת בהקשר לזהות ולשייכות שלי עצמי. וזה מה שהכריע את הכף. הבנתי שיש לי אפשרות לתת לילדים האלה משהו מתוך ניסיון חיי האישי והמקצועי בתקווה שאוכל לתת להם מענה, ולו ראשוני לכל עניין התרבות, השייכות והזהות.

צילום: נעה טלשיר

פעילות בספרייה בקייטנת הקיץ

מנצרת. מצד אחד אני ישראלית לכל דבר ומצד שני יש לי קרובי משפחה פלסטינאים. תראי, כמי שגדלה ביפו, אני רגילה לחיות בקהילה מעורבת. עצם העובדה שיש פה הכול מהכול - דתיים מזרמים שונים, חילוניים, אני לא מרגישה חריגה או שונה. אני מרגישה שלכל אחד יש את המקום שלו פה להיות מי שהוא".

ואיך החיים עד כה בערבה?

"קבלת הפנים שלה זכיתי הייתה פשוט מחממת את הלב. לא נראה לי שיכולתי לשרוד את החודש הראשון לולא התמיכה וההכוונה של כל מי שהיה מעורב. החיים בערבה הם אחרים לגמרי, לטוב. אבל אלו חיים אחרים. צריך לסגל הרגלים חדשים שתומכים בשקט ובזמן איכות עם עצמי ועם הסביבה. המרחב הפתוח מאפשר לי נחת ויצירתיות. אין את הזמניות המיידית של כל דבר וחשוב לתכנן את הכול מראש. או שלא... אני לומדת לזרום עם מה שמגיע. זהו אתגר לא פשוט לעבור ממרכז הארץ - יפו תל אביב לדרום. הכי קיצוני. אבל יש משהו מופלא בטבע המדברי, קשוח אך מופלא. להתעורר כל יום עם הזריחה ולישון עם השקיעה".

ואיך העבודה עם הילדים?

"אני מרגישה שיש לי זכות גדולה להיות חלק מחייהם של הילדים הבדואים. החיים שלהם כל כך מורכבים ובאותו זמן כל כך פשוטים שקשה לעכל אותם. כערבייה-פלסטינית-ישראלית שחיה עד לאחרונה בעיר מעורבת עם חצי משפחה ישראלית וחצי פלסטינית אני מבינה עד כמה קשה עניין הזהות והשייכות וזה מה שחיבר אותי אליהם. לחיות חיים בדואיים באמצע המדבר, להתמודד עם מרחקים פיזיים ומנטליים בתקופה שהיא השיא של בניית הזהות האישית זה לא פשוט כלל. כולי התפעלות איך הם עושים את זה. יש מלא אתגרים ויש צורך בהרבה משאבים ואנשים מחבקים כדי לעזור להם להתמודד עם המורכבות. היה לי קשה לקלוט שהם כמעט ולא יודעים דבר על שפת האם שלהם, על התרבות, הדת, החגים. זה כאילו שהם מנותקים בקפסולת זמן. לא מתוך בורות ולא מתוך בחירה. פשוט מציאות החיים האובייקטיבית ועצם היותם מיעוט מבודד מקשה מאוד על בניית תחושת קהילה וזהות".

מעבר לעבודתך עם התלמידים הבדואים, מה מעשיך בבתי הספר?

"את רוב השעות אני מקדישה לתלמידים הבדואים בשני בתי הספר, אך מעבר לזה אני מלמדת ערבית בכיתות ו במסלול שיטים ובכיתה ז במסלול האנתרופוסופי. בנוסף אני

הדבר בשבילי. הרגשתי בבית. זה חיבר אותי פנימה. הרגשתי שייכת. לעצמי ולבורא עולם. לא הייתי דתייה באותה תקופה ואפילו הייתי קצת רחוקה מהקהילה שלי. הייתי במסע חיפוש אחרי הזהות שלי ולמעשה דרך ובזכות הקונדליני יוגה חזרתי לשורשים והתחברתי חזרה למי שאני - פשוט חזרתי הביתה. בעצם בזכות היוגה חזרתי בתשובה. ברגע שמצאתי את עצמי שייכת לקהילה של קונדליני יוגה שקיבלה אותי כמו שאני, את הזהות שלי, התחברתי לאמת שבתוכי. בנעוריי הייתי בחורה מרדנית ותמיד חיפשתי בחוץ את מה שבעצם כל הזמן היה בפנים. מצאתי את החיבור שלי דרך היוגה, ודרך החיבור הזה התחברתי חזרה לדת ולזהות שלי ולשורשים

הבנתי שיש לי אפשרות לתת לילדים האלה משהו מתוך ניסיון חיי האיש והמקצועי בתקווה שאוכל לתת להם מענה, ולו ראשוני לכל עניין התרבות, השייכות והזהות

שלי. לא סתם נולדתי מוסלמית. לכל דבר בחיינו יש משמעות. היום הקונדליני יוגה והדת הן העוגן שלי בחיים".

ואיך זה בשבילך באמת להיות אישה מוסלמית פה בלב הערבה?

"היום אני שלמה עם הזהות שלי כאישה ערבייה-מוסלמית-פלסטינאית-ישראלית. אבל זה לא היה כך תמיד. שנים נאבקתי וחייתי בקונפליקט תמידי עם כל הזהויות האלה. זה כמו בן לא פשוט ומורכב מאוד. אימא שלי פלסטינאית משכם ואבא שלי ערבי ישראלי

חנאן סיימה בהצטיינות לימודי "שריעה איסלאמית" ו"איג'אזה" במכללה האיסלאמית בכפר בר. השריעה מקבילה באופייה ובמטרתה להלכה ביהדות והיא עוסקת בטקסים ובסגנון חיים מוסלמיים. לימודי האיג'אזה הם לימודי קוראן המעניקים את הזכות לקרוא וללמד את הקוראן באינטונציה הנדרשת (תג'וויד). נוסף על כך, היא נמצאת כרגע בשנתה האחרונה ללימודי תואר ראשון בחינוך במכללת קריית אונו. במשך השנים עבדה במסגרות חינוך פורמאליות ובלתי פורמאליות שעסקו בהעצמה וקבלת האחר בקרב נוער ערבי ישראלי, פלסטיני ויהודי. היא הפיקה והנחתה פרויקטים משותפים ומשלחות לחו"ל. "אני מאמינה בכוח הרצון ושכל אתגר יש הזדמנות. אני משוכנעת שלא משנה מה קורה לנו זה תמיד יהיה לטובה. מסע החיים שלי לא היה פשוט, כמו לרבים מאיתנו. השאלה היא מה עושים עם זה ולא יזה כיוון לוקחים את זה. אני מאמינה בכוחה של אישה, אימא, חברה ואחות ומשתדלת תמיד לכוון את עצמי למקומות של נתינה ושירות". בשנה שעברה הגישה חנאן מועמדות לכהן כחברת המועצה המוסלמית ביפו ונבחרה ברוב קולות. "זה היה הישג עצום עבורי. לכהן כחברת המועצה המוסלמית ביפו, להוביל שינויים ומהלכים - זה היה ניצחון של ממש עבורי. היינו שתי נשים בין 7 גברים, ובאופן טבעי לקחתי על עצמי את תיק החינוך והעצמת הנשים במגזר".

ומה הקשר שלך ליוגה?

"מעולם לא תרגלתי יוגה ובטח ובטח שלא חשבתי שאהיה מורה ליוגה. פגשתי את שרית, המורה שלי, בדרך לריטריט בוואדי רם והחיבור איתה היה מידי. באותה תקופה היא פתחה בית ספר לקונדליני יוגה ביפו, הגעתי לשלושה שיעורים וידעתי מייד שזה

צילום: אלכס ליבק

חנאן ג'פאלי ונעה טלשיר

שמרו את
התאריך

כנס

לימוד ערבה

חוויית לימוד יהודית-ישראלית

17-16.1.2020

חמישי-שישי | י"ט-כ טבת תש"ף

ספיר, הערבה התיכונה

הרצאות, סרטים, הופעות, סדנאות,
סיורים ולמידה בחברותא

רונה קינן

חמישי | 16.1.2020 | אולם רוזנטל, ספיר

כל העדכונים בפייסבוק לימוד ערבה

מלמדת יוגה לקבוצה של תלמידי כיתות ה במסגרת שיעורי בחירה. זו חוויה מדהימה. אנחנו לוקחים נושאים שונים ועובדים איתם דרך היוגה ויצירה - נושאים כמו פוקוס וריכוז, אמונה בעצמי ועוד תחומים נוספים. לשמחתי גם זכיתי להיות שותפה לפרויקט מדהים בהובלתה של סיליה, רכזת האומנות במרכז קהילה ערבה, חוג ציור שמתקיים בשיתוף בית ספר בערערה בנגב. יוזמה מבורכת שנמצאת בשלבים הראשונים ואני גאה להיות חלק ממנה. כמובן, אני גם מלמדת קונדליני יוגה בשעות הפנאי."

כמי שגדלה ביפו, אני רגילה לחיות בקהילה מעורבת. עצם העובדה שיש פה הכול מהכול - דתיים מזרמים שונים, חילוניים, אני לא מרגישה חריגה או שונה. אני מרגישה שלכל אחד יש את המקום שלו פה להיות מי שהוא

ומה החלום שלך, מה התקווה שלך לגבי העבודה שלך והחיים שלך כאן? "קטונתי מלתת מענה לכל הצרכים שעולים אבל אנסה לתת לילדים את כל כולי כדי שיוכלו לעבור את תקופת בית הספר כחוויה חיובית ככל האפשר. אנסה לעזור להם להתחבר לכוח בתוכם ולהתמיר אותו למקומות טובים. אני חולמת לתת לרם איכות חיים וסביבה שבה יוכל לגדול בחופש ובשמחה. אני חולמת להתפתח בעצמי, לתרום ולהיתרם."

בסיום הריאיון ביקשה חנאן להודות לכל מי שסייע ומסייע לה בדרכה הייחודית: "זו הזדמנות בשבילי להודות לכל מי שהיה לו ולה חלק במעבר המבורך הזה, על כל הנתנה והעזרה שקיבלתי מהקהילה, לחברות ולקולגות שתמיד מושיטות יד, לחיים הגנן של רם ולצוות הגן שקיבל אותו בחיבוק ובתשומת לב שכל כך עוזרת לו בהסתגלות, למורי הדרך שלי, וליקום על מסע חיים כל כך מיוחד."

ואני מוצאת את ההזדמנות להודות לה על הצעד האמיץ שעשתה עם המעבר המבורך לערבה ועל הנתנה שהיא עתידה לתת בהיותה מי שהיא.

אישון במדבר

אלכס ליבק

ספיר, נובמבר 2019

עשינו עסק

להצליח בדרך שלך

אורית אביבי N.L.P Master

מי אני

אורית אביבי, נולדתי בעין-יהב וכאן בחרתי לגדל עם דני את שלושת ילדינו. למדתי 8 שנים אצל אורית פרץ שהייתה תלמידה במכללה של צביאלי, בתחילה מטפיזיקה N.L.P Practitioner ובהמשך N.L.P Master. ומאז אני מנחה אנשים שבוחרים לשנות התנהגויות, הרגלים, פחדים, רגשות, "לופים" מחשבתיים לשיפור יחסים בין-אישיים, לחזק דימוי וביטחון עצמי, לעמוד ולדבוק בהחלטות שלהם ולהוציא לפועל חלומות. אני מביאה אותם בדיוק למקום שבו הם רוצים להיות, אם מבחינה רגשית, אם התנהגותית ואם תעסוקתית.

איך נולד הרעיון

ינואר 2008 חמש שעות מהשקיעה, על פסגת הר באזור מפגש נחלים מרזבה ונקרות, ישבנו סביב המדורה: ד"ר אמנון צביאלי ז"ל, פרופ' נדב ששר (מנהל המעבדה הימית בריף הדולפינים) ואני. במרחק כמה מטרים מאיתנו נראתה, באור הירח, צלליתו של 'זרידן', הגמל של אבא שלי, שסחב עבורנו את הציוד במסע.

גשם דק ומקפיא של אמצע חורף

לבריכה, הוא זרק אבן לבריכה כי השתלתי לו תמונות של אבן ובריכה, ומכאן הדרך מהירה לפעולה. נסו לתת לילדים שלכם הוראות מה לעשות בלי המילה "לא" ותראו איך תקבלו שיתוף פעולה מהיר ומדויק.

התנהלות העסק ביום יום

אני מנחה אנשים באופן פרטי, מרצה, מעבירה סדנאות, ימי עיון מובנים מראש או על פי בקשה לתוכן מסוים לפי דרישת הלקוח. מובילה תוכנית העצמה תלת-שנתית לכיתות ייב של עמותת 'הזנק לעתיד' בבתי ספר תיכוניים באילת ובירוחם.

רגע שיא

בכל פעם שמתחולל שינוי. שהאדם מולי מעיד שהוא חווה שחרור, הקלה, רוגע, נחת או כל תחושה אחרת שהוא בחר במקום רגש, התנהגות או הרגל שהוא רצה להיפטר ממנו. אני יודעת שעשיתי את שלי. נתתי לו מתנה לחיים.

המוטו שלי

You can have it all - אפשר שיהיה הכול בחיים, אושר, שפע, נחת בריאות - וזה באחריות. אל תוותרו ואל תדחו למחר את השינוי. התחילו בו עכשיו בכל דרך וכלי שמתאימים לכם.

שאיפות לעתיד

להנגיש את דרך החיים, הכלים והטכניקות לכולם.

מדברי, תרם את חלקו לאווירה. אמנון סיפר על שיטה טיפולית שהוא למד בארה"ב ופתח מכללה ללימוד שיטת N.L.P בת"א. בעזרת השיטה, הוא שחרר טייס מפוביה למים שאיימה על המשך שירותו כטייס פעיל בחיל האוויר, בתהליך שארך שלושה מפגשים בלבד. הייתי מוקסמת ושאלתי מיליון שאלות להבין, ללמוד ולהשביע את סקרנותי איך עובד הפלא הזה. להפתעתי, אמנון לא ידע לענות על חלק מהשאלות ששאלתי על הטייס והסביר לי שהשיטה הזאת מבוססת על מיפוי של המוח, הזיכרון, המודע, התת-מודע והדיאלוג שבניהם. כשמבינים איך הם עובדים יחד ואיך הם משפיעים על הבחירות שלנו, הפחדים, הרגשות וההתנהגויות שלנו, בסה"כ צריך לצרוב בחירה חדשה של התנהגות או רגש רצוי במקום הלא רצוי. זה באמת אפשרי. המטפל גורם לתת-מודע ליצור אוטומטים חדשים והמטופל יוצק פנימה את התכנים שלו. WOW נשמע חלום, קל, מהנה, מהיר, 'לא חופר' ומבטיח הצלחה. גם אני רוצה! באותו טיול התנסיתי ושמעתי בפעם הראשונה את ראשי התיבות N.L.P (Neuro-linguistic programming), כלומר שינוי חשיבתי באמצעות שפה במטרה לשנות הרגלים. ויש שקוראים לו: חקר המצוינות. כמו שצביאלי הגדיר: נצרב לי עוגן.

כדי להבין איך זה עובד נסו תרגיל קצר: עצמו עיניים, אני מבקשת מכם: לא לחשוב על פיל ורוד. פשוט לא לחשוב על פיל ורוד.

הצלחתם? אין סיכוי שלא חשבתם ולו לרגע על פיל ורוד. השתלתי למוח שלכם תמונה אף על פי שהוראה הייתה לא לחשוב על פיל ורוד. למה לא הצלחתם? מאחר שלמוח אין תמונה של המילה "לא". כאשר אמרתי לבני: לא לזרוק אבן

תעודת זהות

שם העסק	"להצליח בדרך שלך"
שם	אורית אביבי N.L.P MASTER
טלפון	052-8310964
פייסבוק	אורית אביבי
מייל	oritavivi100@gmail.com

ללוש
עוגות ומאפים
חגית שחם

טארט שוקולד קפה ואגוזים

לגנאש השוקולד

300 גר' (3 חבילות) שוקולד מריר
250 מ"ל (1 חבילה) שמנת מתוקה 38%
100 גר' (½ כוס) סוכר

לקרם מסקרפונה קפה

250 מ"ל (1 חבילה) שמנת מתוקה 28%
250 גר' (1 חבילה) מסקרפונה
80 גר' (4 כפות גדושות) סוכר
1 שוט (30 מ"ל) אספרסו - אם אין מכונת
קפה מכינים תמצית קפה משתי כפיות קפה
נמס מומסות בתוך 2 כפות של מים רותחים.
לצנן לפני השימוש!

לקישוט

מעט קקאו
1 מקופלת שוקולד מריר

אופן ההכנה

במעבד מזון עם להב פלדה שמים קמח, קקאו, אגוזי מלך שלמים, סוכר ומלח. מעבדים יחד עד שהאגוזים טחונים דק מאוד. מוסיפים את החמאה ומעבדים שנית לקבלת תערובת חולית. מוסיפים את הביצה ומעבדים רק עד קבלת כדור בצק.
מרדדים את כדור הבצק בין 2 ניירות אפייה

במעבד מזון ומיקסר, אבל יש לא מעט טיפים שיעזרו לכם לצלוח את הכנת העוגה. אוסיף רק שמאוד מרגש אותי לקבל תמונות של עוגות שקוראי העיתון אפו לפי המתכונים שפרסמתי, וכל הכבוד לאלו שלא נבהלו מאתגר ראש השנה וצלחו את הכנת העוגה!

טארט שוקולד קפה ואגוזים

לבצק פריך

160 גר' (1 כוס + 2 כפות) קמח רגיל
20 גר' (2 כפות) קקאו
50 גר' (½ כוס) אגוזי מלך
50 גר' (¼ כוס) סוכר
100 גר' חמאה
1 ביצה גודל L
קורט מלח

לקרם אגוזים קפה

100 גר' (1 כוס) אגוזי מלך
100 גר' (½ כוס) סוכר
1 כף קפה נמס
100 גר' חמאה
2 ביצים
קורט מלח

לפני שנים רבות, לקוחה ותיקה שלי ביקשה שאמציא עוגה לכבוד יום ההולדת של הבן שלה, עוגה שתכלול את הטעמים החביבים עליו - קפה ושוקולד. ניסיתי כמה כיוונים ולבסוף נולדה עוגת השוקלפה. העוגה מורכבת מבסיס של מרנג רך עם קפה ואגוזים ועליה שכבות מוס שוקולד מריר ומוס שוקולד לבן וקפה. העוגה זכתה להצלחה גדולה אצל חוגג יום ההולדת והפכה לאחת מהעוגות האהובות בפרטואר העוגות בעסק שלי. קפה (וגם שוקולד אצל חלק מהאנשים - שאותם אני פחות מבינה...) הוא טעם נרכש שלא כולם מחבבים, אבל מרירות הקפה מחמיאה מאוד למתיקות השוקולד וביחד הם יוצרים שילוב טעמים יותר מתוחכם ופחות בנאלי מ"סתם" מתוק.

גם הפעם השתמשתי בשוקולד, קפה ואגוזים ליצור עוגה שאינה עוגת מוס ועם זאת חגיגית מאוד ומרשימה. המורכבת מקלתית בצק פריך שוקולד מועשר באגוזים, שכבת קרם אגוזים וקפה אפויה, גנאש שוקולד מריר ומעל הכול קרם מסקרפונה קפה. אל תתנו לשכבות להפחיד אתכם, אומנם יש צורך

(אין צורך לקרר לגמרי), שופכים לתוכה את גנאש השוקולד שהכנו ומכניסים למקרר לכמה שעות עד שהקרם מתקרר ומתייצב (אם אתם ממהרים אפשר להכניס לפריזר).

קרם מסקרפונה קפה

בקערת המיקסר שמים מסקרפונה, סוכר ואספרסו. מקציפים מעט עד שאין יותר גושי גבינה. מוסיפים את השמנת המתוקה ומקציפים שוב במהירות גבוהה עד קבלת קרם יציב (כזה שניתן לזלף). מעבירים את הקרם לשקית זילוף עם צנטר חלק בקוטר 1 ס"מ (זה מה שאני עשיתי אבל אפשר גם בקוטר אחר, או צנטר משונן או בלי צנטר, אפשר גם פשוט למרוח את הקרם). מזלפים גבעות קטנות של קרם על כל שטח הטארט. אם רוצים לקשט, שמים מעט קקאו במסננת קטנה ומפדרים את הטארט מלמעלה. חותכים את המקופלת לקבלת פירורים גסים ומפזרים על פני טארט. שומרים בקירור. בתיאבון ובהצלחה

מוזמנים לשלוח תמונות של העוגות שאפיתם למייל: hagits@arava.co.il או לווטסאפ 052-4260762

והופכים את הבצק עם נייר האפייה התחתון על תבנית הטארט. משחררים בעדינות את נייר האפייה ומסדרים את הבצק בתבנית. אם נוצרים קרעים קטנים, סוגרים אותם בלחיצה עדינה. חותכים שאריות בצק עודפות במידה שיש כאלה. הבצק צריך לכסות את כל התבנית כולל הדפנות לכל גובהן.

שופכים את קרם האגוזים לקלתית (הלא אפויה) ומכניסים לתנור בין 25 ל-30 דקות עד שהמלית מתייצבת ומזהיבה והקלתית אפויה (מאחר שהקלתית עצמה חומה כהה, קשה לדעת מתי היא אפויה מספיק. לכן האינדיקציה צריכה להיות צבע המלית). מוציאים ומצננים מעט.

לא להיבהל - בהתחלה המלית מאוד נפוחה אבל היא מאבדת מנפחה לאחר שהצטננה.

בינתיים מכינים את הגנאש

בסיר קטן שמים שוקולד (שבור לקוביות), שמנת מתוקה וסוכר. מחממים על אש קטנה תוך כדי בחישה מתמדת עד לקבלת קרם שוקולד חלק ומבריק. אין צורך להרתיח. אפשר להפסיק את החימום ברגע שהשוקולד נמס כולו.

אחרי שהקלתית עם הקרם הצטננה מעט

לעיגול בגודל התבנית כולל דפנות (אני השתמשתי בתבנית חד פעמית עגולה גדולה, בקוטר 29 ס"מ עם דפנות בעומק 4 ס"מ, לכן רידדתי עיגול בקוטר 37 ס"מ (29+8)). לא השתמשתי בסרגל אלא רידדתי עיגול וכדי לדעת אם הוא גדול מספיק הנחתי את התבנית הריקה במרכז העיגול ובדקתי בעין אם יש מספיק בצק בצדדים כדי ליצור דפנות. את הבצק המרודד מניחים על תבנית שטוחה בפריזר ל-10 דקות קירור (לא יותר כדי שהבצק לא יקפא, המטרה היא לקבל בצק קצת יותר יציב שנוכל להניח בקלות בתבנית). מחממים תנור ל-170 מעלות.

בזמן שהבצק מתקרר מכינים את קרם האגוזים

באותו מעבד מזון עם להב פלדה (אין צורך לשטוף אותו) שמים אגוזי מלך, קפה וסוכר וטוחנים דק. מוסיפים את החמאה ומעבדים לקבלת תערובת קרמית. לסיום מוסיפים את הביצים ומעבדים שוב לקבלת קרם אגוזים, כדאי להיעזר במרית לשחרר את הקרם מדפנות הכלי וכדי לוודא שהביצים מעורבבות בצורה אחידה.

לאחר 10 דקות מוציאים את הבצק הקר מהפריזר מורידים את נייר האפייה העליון

אבנים מתגלגלות

ארכיאולוגיה ואקטואליה בערבה

רועי גלילי

מה שנשאר

ה-19 המזרחן האנגלי סיר וויליאמס מויר: "Warrior after warrior, column after column, whole tribes in endless successions with their women and children... tribe after tribe issued forth and hastening northward, spread in great masses to the East and to the West" (Muir 1898:45). "לוחם אחר לוחם, טור אחר טור, שבטים שלמים ברצף אין-סופי על נשיהם וטפם... שבט אחר שבט מיהרו צפונה והתפשטו בהמוניהם למזרח ולמערב" (תרגום חופשי ר.ג.).

הייתה תרבות חקלאית מפותחת שהתרכזה סביב כפרים וערים בארץ הנושבת ובהר הנגב, ואילו תרבות התקופה האסלאמית הקדומה התאפיינה באתרים כפריים ונוודיים רבים שהתפרסו על פני מרחבים גיאוגרפיים עצומים גם בעומק המדבר ובערבה. לפיכך הניחו רבים מחוקריה הראשונים של הארץ שיישובי התקופה האסלאמית הקדומה שיקפו את תרבות הנוודים ואת גלי הפלישה של שבטי ערב שהגיעו מן המדבר והחריבו את התרבות החקלאית שקדמה להם לבלי שוב. את התפיסה הזו היטיב לתאר בסוף המאה

בליבם של הרי המגרב, משקיפה אל נופי החול המדבריים, שוכנת קלעת (מצודת) אבן סלאמה המבוצרת שנבנתה לפני כ-800 שנה על ידי שליטיה של אלג'יר משבט הילאל. בין השנים 1373-1377 לסה"נ שהה במקום היפה והנידח הזה ההיסטוריון הגדול אבן חלדון (שמו המלא היה אבו זייד עבד אל רחמן אבן מוחמד אבן חלדון ולי אל דין אל תוניסי אל חצ'רמיאל אשביליאל מאלכי) ובו כתב את ספרו המונומנטלי "מוקדמה" - אקדמות למדע ההיסטוריה, אחד מספרי ההיסטוריה המכוננים והחשובים שנכתבו אי פעם. חוויות חייו של אבן חלדון, במגרב שעל גבול הסהרה, נופי המדבר ואנשיו היוו את הרקע למשנתו החברתית שאחד מנושאי העיקריים היה המאבק הנצחי (לשיטתו) בין יושבי הקבע - תושבי הערים והכפרים, לבין נוודי המדבר. כמו אנשים, גם מחקרים הם תבנית נוף - נוף חייהם של החוקרים שכתבו אותם. מרבית ההיסטוריונים והארכיאולוגים שחיו ופעלו בארץ ישראל בראשית המאה שעברה אימצו את התפיסה הזו, אותה כינה חוקר הקרקע אברהם רייפנברג: "מלחמת המזרע והישימון" והתאימה על פי רוב לתפיסותיהם הפוליטיות ולאמונה שהנוודים אינם "בני המדבר" אלא "אבות המדבר" - אויביה המושבעים של הציוויליזציה התרבותית.

תבנית נוף מולדתו

ארץ ישראל ששוכנת על סיפם של מדבריות גדולים היא מעבדת מחקר מצוינת לבחינת התיאוריות הללו, ואחת התקופות המעניינות מבחינת יחסי נוודים ויושבי קבע היא תקופת התפר שבין התקופה הביזנטית לבין התקופה האסלאמית הקדומה: התרבות הביזנטית

צילום: רועי גלילי

בסיסי אוהלים באתר חניה בנחל קציעה (הר הנגב הגבוה)

בהם לפניו, הוקיע הממסד האקדמי את מרבית מחקריו ומסקנותיו. מרבית חייו היה ערירי, חבוי ומבודד, חי בשדה בוקר הרחק מן המרכזים האקדמיים ועבודתו המחקרית זכתה להתעלמות וכמעט נשכחה. ואולם על מי שחיו בשדה בוקר באותן השנים הילכה אישיותו השקטה והאצילית קסם בלתי נשכח, עצוב וחידיתי כמו אתרי התקופה שאותה חקר. על קברו הצנוע של יהודה בבית הקברות של קיבוץ שדה בוקר נכתבו לבקשתו רק ארבע מילים: "יהודה נבו \ מנגד ראיתי" יפים ועצובים נשקפים ממנו נופי חייו.

"פֶּרֶשׁ פְּפִים. כָּאֵה מִנְגֵד
שְׁמָה - אֵין כָּא"
כתבה רחל המשוררת
"אֵישׁ וְנָבו לוֹ
עַל אֶרֶץ כְּבֵה".

יהודה נפטר בנסיבות טראגיות לאחר מאבק במחלת הסרטן לפני עשרים ושבע שנים והטור הזה מוקדש בגעגועים לזכרו.

על הידע הרב שחלקו איתי ועל הערותיהם החשובות אני מבקש להודות לשרה בר לב ממדרשת שדה בוקר ולפרופסור גדעון אבני מרשות העתיקות.

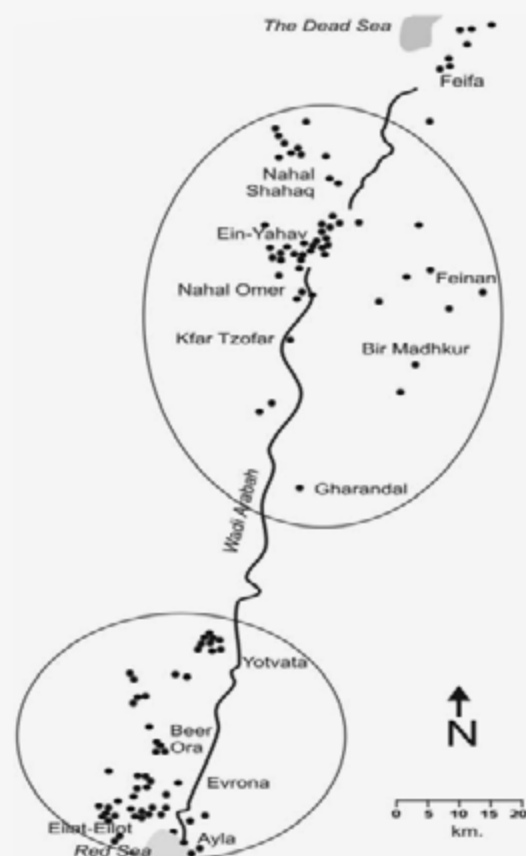

קברו של יהודה נבו בשדה בוקר צילום: רועי גלילי

של המאה שעברה, במהלך סקר החירום הארכאולוגי שבא בעקבות פינוי בסיסי צה"ל מסיני לנגב. התרבות החומרית שמתגלה באתרים האלו דלה יחסית, ניתן לזהות אותם בזכות הקרמיקה ה"ידינית" הגסה המאפיינת אותם, בזכות המראה המיוחד שלהם עם מעגלי האבן ומכלאות הצאן ובזכות הפריסה המרחבית המיוחדת שלהם בליבם של אזורים פרימיטיביים ומרוחקים. באזורנו נמצאים אתרי נוודים מן התקופה הזו ברמת ברק וברמת עומר וגם בסמוך לכביש הערבה מדרום לצופר ולצוקים.

ההיקף הגיאוגרפי של אתרי הנוודים וכמות האתרים מספרים את סיפורו של "גל התיישבות" - תרבות נוודית שהגיעה עם אסטרטגית קיום שהתבססה על מרעה וציד וחיה, ככל הנראה, בשלום, במקביל לחקלאים. מאין הגיעו האנשים האלו? מצפון ערב, מסיני או מהמדבר הסורי? מה היה טיב יחסיהם עם תושבי הכפרים והערים ומה גרם לתרבותם להיעלם לבלי שוב באופן פתאומי במהלך המאה העשירית? הממצאים משקפים מציאות מורכבת ולמרבית השאלות האלו טרם נמצא פתרון.

באיזשהו אופן הילכו יישובי התקופה האסלאמית המוקדמת קסם בעיקר על סוג מסוים של חוקרים: הרפתקנים, חובבי מסתורין ושוחרי המדבר הרחוק והקיצוני. כזה היה יהודה נבו ארכאולוג ואינטלקטואל, חוקר מיוחד ושנוי במחלוקת. יהודה שגדל והתחנך בבית אלפא, חווה שתי טראומות במהלך שירותו הצבאי: בשנת 1951 נפל בשבי הסורי ושהה שם כמה חדשים במהלכם עבר עינויים שעליהם לא הרבה לדבר, מאוחר יותר הצטרף ליחידת ה-101 והשתתף גם בפעולת קיביה העקובה מדם. האירועים האלו צילקו את נפשו. ארכאולוגיה הוא למד באוניברסיטה העברית, ולנגב הגיע בשנות השבעים של המאה שעברה כחוקר עצמאי. את מרבית עבודתו המחקרית הקדיש יהודה לאתרי התקופה האסלאמית הקדומה בנגב ואת התיאוריות שלו באשר לראשית האסלאם פיתח בהשפעת נופיהם הדרמטיים של נחל צין ורכס בוקר. מבלי להיכנס לפרטים, אציין שייחס חשיבות רבה למפגש בין נוודי המדבר הפגאניים והמונותאיזם הנוצרי-יהודי בנגב ופקפק בקיומו של מוחמד כדמות היסטורית. אף על פי שהיה איש שטח מעולה וגילה במהלך עבודתו יישובים, אתרי פולחן, מתקנים חקלאיים וחרוטות סלע שאיש לא הבחין

אתרי התקופה האסלאמית הקדומה בערבה (נול 2015:52)

אלא שהארכאולוגיה, ובפרט הארכאולוגיה של הערבה, מספרת סיפור אחר: יישובי התקופה האסלאמית הקדומה התרכזו סביב יטבתה ועברונה - בדרום הערבה וסביב עין יהב וצופר של ימינו - בערבה התיכונה, והם משקפים דו-קיום מעניין בין רועים לחקלאי המזרע, ממש לא מלחמת בני המדבר בבני התרבות. כמה דגמי יישוב התקיימו במקביל בתקופה הזו: חוות חקלאיות גדולות ומשוכללות שנבנו על ידי השלטון המרכזי (ובהן יושמו שיטות גידול והשקיה שפותחו באיראן הקדומה ולחופי המפרץ הפרסי), יישובים כפריים חקלאיים ואתרי חניה של נוודים.

מכל האתרים האלו, המרתקים החבויים והחידתיים מכולם הם אתרי החניה הנוודיים שנראים כמקבצים של מעגלי אבן - בסיסי אוהלים עגולים שנשתמרו עד לגובה של מטר אחד לכל היותר ונבנו על מדרגות סחף במערב הנגב, בהר הנגב הגבוה ובערבה. לא היה להם לאתרים האלו את המראה המרשים של הערים הביזנטיות או של חוות הענק בהר הנגב, ועל כן לא קל היה לזהות אותם. מרביתם נתגלו רק במהלך שנות השמונים

בעקבות הקרטון (לא תמיד הוא אבוד)

היא כותבת גם על החוויות שלה מחופשת הקיץ, שבמהלכה הפכה משפחתה את הבית לקרטוניה, ממנו פרצו חדות יצירה, המצאות משגעות והרבה הרבה חופש. שירה מספרת שיש משהו בקרטון שמהלך עליה קסם, הסתירה בין הפשטות של החומר ליופי התוצרים. אתם מוזמנים להיכנס לבלוג שלה ולקרוא עוד על הטכניקות, החומרים והאפשרויות שגילתה.

אצלנו ב"כמה שצריך" אפשר למצוא מגוון גדול של מוצרי קרטון: גילי קרטון מ"פרסקו" בחצבה, גילי נייר טואלט (אוסף פרטי...), גלילים רחבים ממפעל "נילית" ממגדל העמק, מארזי מתנה של "מכוורת פורת" בעין יהב, זוויות ממפעל "קלנועית" מקיבוץ אפיקים, קרטוני ביצים נקיים מהמפעל, משטחי זהב וכסף מ"הנמל שיוק אריזות" במודיעין, גלילים ארוכים של ניילון חממות, קרטוני כוורת מ"איקאה", קוביות מארזים ממפעל שוקולד "גליתא" בדגניה ועוד...

מכל אלה אפשר ליצור עולמות ויצירות.

אם אתם מכירים מקורות לחומרים? יש לכם קשר עם מפעל, בית אריזה? נשמח לעזרתכם בתיווך למקורות נוספים שישמחו להעשיר אותנו. אתכם.

ניתן למצוא אותו בשימוש לאריזות תרופות, מוצרי טיפוח ומזון. קרטון דחוס: משמש לרוב עבור מוצרי פרסום, כבסיס ליצירת קופסאות קרטון למתנות, משחקים ועוד. הוא עשוי דייסת פירורי קרטון דחוסים ובעל תכונות הדומות לעץ. הוא עמיד, יציב אך לא גמיש.

אותנו מעניין מה אפשר לעשות בקרטון אחרי שהשימוש המקורי שלו הסתיים. בחיפוש שלנו באתרים שונים באינטרנט נתקלנו באתר של חברה מדהימה בשם MAKEDO. החברה אפשר להתרשם ממגוון רעיונות ליצירה בקרטון. החברה הוקמה על ידי אב אוסטרלי שחיפש פתרון לשימוש בקרטון לצורכי משחק עבור הילדים שלו. הוא המציא כלי עבודה ופריטים שבעזרתם אפשר להתנסות ביצירה ובבנייה מקרטון, תוך כדי עשייה ומשחק. הערכות של MAKEDO מכילות סכין פלסטיק ייחודית לחיתוך קרטון, ברגים בגדלים שונים ומברג. גן "סלעית" בצופר מחכה למשלוח שיגיע בדואר וכולל ערכת יצירה. המשכנו לשוטט במרחבי הקרטון האין-סופיים ברשת והכרנו את שירה גנני, אדריכלית בעלת הבלוג "אבן נייר ומספריים". בבלוג היא חולקת את המסע שלה בעולם העיצוב והיצירה בין היתר

הפעם רצינו להכיר לכם את הקרטון על כל מאפייניו, צורותיו, גדליו ותכונותיו. קרטון הוא חומר שימושי ונפוץ מאוד, ניתן למצוא אותו בכל מקום. כדי להכיר אותו מעט יותר, "צללנו" לכמה אתרי אינטרנט שעזרו לנו לגלות עוד על החומר הזמין הזה, שנמצא בערבה בכל בית, משק וחצר.

לפי ויקיפדיה הקרטון הוא: "משטח העשוי נייר המשמש בעיקר לצרכים תעשייתיים כחומר אריזה, אחסון ועוד. הקרטון בנוי בדרך כלל משלוש שכבות של נייר אשר דבוקות זו לזו... הקרטון הפך לפטנט באנגליה בשנת 1856". בחיפושנו למדנו על שלושה סוגים של קרטונים - הגלי, הדחוס והדופלקס (מזכיר לנו התחלה של בדיחה...)

קרטון גלי: עשוי שני סוגים של נייר - נייר לשכבה המישורית של הקרטון ונייר לשכבה הגלית שבאמצע.

ישנם קרטונים חד-גליים (עשויים שתי שכבות מישוריות ושכבה גלית אחת) וקרטונים דו-גליים (שלוש שכבות מישוריות ושתי שכבות גליות).

קרטון דופלקס: עשוי דייסת נייר ממוחזר ותוספות. הוא נחשב לעמיד בתנאי לחות ולכן משמש לאריזה בסופרים ולמשלוחים.

צילום: שירה גנני

מפעילות הקיץ של משפחת גנני

makedo

שירה

אורנה טל

"נכון שאין אנחנו יודעים מה שאנחנו רוצים,
אבל אנחנו רוצים חזק ורוצים יפה
ורוצים מאוד ורוצים עוד
ורוצים שיהיה לנו כוח לרצות.
אחר כך, באין רצון, אפשר יהיה לעשות בנו הכל".
(נתן יונתן)

את נכדתי הקטנה
שואלת אותי ואותה
שאלות של גדולים.
אני רוצה להשיב לה תשובות
ושתיקות,
ולצייר לה על דף פנים עגולות,
והרים וגבעות
ופרחים וצורות.
אני רוצה לכתוב שירים
במיוחד בשבילה,
ולטפס איתה
על ההר
שמסקיף מול ביתה.

"אני רוצה להיות,
סתם כך להיות",
לחשתי בקול אל נכדתי הקטנה.
"אבל סבתא, את כאן",
היא פתאום צחקה.
כן, אולי זו אני
שגתה בתשובה,
ואולי היא עדיין קטנה
נכדתי הטובה.

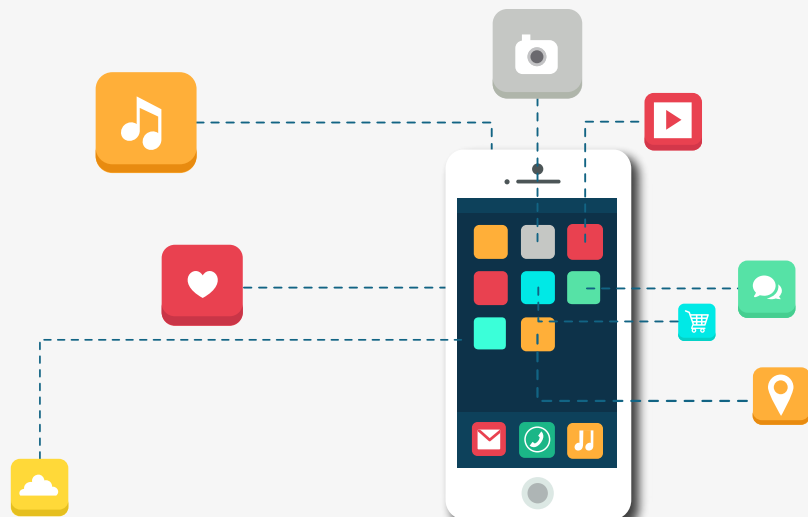
"תמיד רצית להיות מורה?" שאלה אותי נכדתי הטובה, כשישבה לצידו על
השטיח האדום וקראה בקול אותיות ראשונות שלמדה בכיתה א'.
"לא", עניתי לה ושתקתי.
מעולם לא ידעתי מה ארצה להיות כשאהיה גדולה.
רציתי חזק, ורציתי מאוד להיות מאושרת,
אך הרוח טלטלה את גופי,
ואנשים שהיו לי
לעיתים אבדו לי בדרך.
"אז מה רצית להיות כשתהיי גדולה?" המשיכה נכדתי הקטנה
שאוספת תשובות
ומספרים
ואותיות.
אך אני שתקתי.
ליטפתי את פניה הרכות,
וציירתי בשבילה על דף
ילדה עם צמות,
ושפתיים ורודות.
"ומה את רוצה עכשיו?"
שמעתי את קולי
מהדהד בגופי,
"את כבר יודעת
מה את רוצה לעשות,
או שגם היום
עדיין
אין לך תשובות?"
אני עדיין רוצה חזק
ומאוד,
ואפילו ממש
לפקוח עיניים שמחות
כשעולה במדבר עוד בוקר חדש.
אני רוצה לשמוע עוד ימים ארוכים

חיים ברשת

מורה נבוכים לחיים המקוונים

גילה טל

הכול בנייד (ובחינם) - חלק ב'

לצלם מהטלפון

האם אתם זוכרים את הימים של הפילם, מצלמות כבדות, המתח שכרוך במסירת הסרט לפיתוח וההפתעות או האכזבות בקבלת התוצאות? הצילום היה יקר וקמצי. היו גם יתרונות. אלו היו ימים שהתייחסו לצילום יותר בכבוד.

היום הצילום דיגיטלי ורובנו מסתפקים בצילום מהנייד. יש אפילו קורסים לצילום בנייד - (כן, אפילו בערבה. פנו אליי אם אתם מעוניינים) ולהתמקצע. התוצאות נפלאות אם יודעים כמה עקרונות בסיסיים ששווה ללמוד.

נכון, אי אפשר לצלם מרחוק, לרוב אי אפשר לקבל אפקט של עומק שדה (כלומר, אובייקט חד ורקע מטושטש), האיכות פחות טובה לעומת צילום במצלמות יקרות ולפעמים כשהשמש מסנוורת קשה לצלם - לא רואים כמעט ואין עינית להביט דרכה, אבל החסרונות של הצילום מהטלפון נופלים לעומת היתרונות: היכולת לשלוף אותו בכל רגע ולהנציח את הרגע, קלות השימוש בטלפון שהוא בין כה וכה חלק בלתי נפרד מאיתנו, לעומת הצורך לסחוב מצלמות מסורבלות ועדשות כבדות. המצלמות בסמרטפונים הולכות ומשתכללות ונראה שלא רחוק היום - ואני אומרת בזהירות אבל די בביטחון - שהמצלמות - או לפחות חלקן הגדול - כבר יישארו מאחור גם מבחינת הביצועים.

למי שרוצה להיזכר: נוקיה 7650 - הטלפון הראשון עם מצלמה בישראל
https://www.youtube.com/watch?v=gMjZz3AxW_A

רגע של נוסטלגיה:

עברו שנים רבות מאז שהיה ברשותי הטלפון הראשון שהכיל מצלמה. התמונות יצאו קטנות ומטושטשות, אבל לצלם מהטלפון? אנשים נותרו פעורי פה, לא מאמינים...

והיום: בכל מקום תמצאו צעירים (בעיקר צעירות) עם מקלות סלפי והמון טרנדים חדשים, כמו אלו שמסתובבים בעולם עם בובה / דובי ומצלמים את הצעצוע בכל מקום שנמצאים. יש אפליקציות מיוחדות לצילום, שרובן המכריע של הצילומים בהן - צילומים יפהפיים - נעשו בעזרת הנייד.

אז מה יש לנו?

רשתות חברתיות

אינסטגרם (instagram)

רשת חברתית מבוססת תמונות. בשימוש גם לעסקים. כדי להצליח באינסטגרם, חייבים לצלם תמונות מרהיבות. השימוש כמעט רק מהטלפון. לא מיועד לשימוש מהמחשב. האפליקציה נמצאת בארץ בשימוש בעיקר על ידי צעירים, ויש טוענים שקיימת נהירה מפייסבוק לאינסטגרם של גילים מסוימים, שמשאירים את הפייסבוק לזקנים...

צילום: גילה טל

כמה דוגמאות של תמונות ראשונות מהנייד (זה עדיין לא סמרטפון) מ-2002

סנפצ'אט (snapchat)

אפליקציה לשיתוף תמונות וקטעי וידאו, המאפשרת להוסיף טקסט, סטיקרים וציורים ביד חופשית. מעלה התוכן קובע כמה זמן כל פריט מדיה יהיה זמין לצפייה ולאחר פרק זמן ההודעה נעלמת. מזהה פנים ומאפשרת כל מיני פילטרים מגניבים תוך כדי צילום.

תמונה שצולמה בצורה כזאת - צילום בלבד - ללא כל עריכה וכמובן - ללא כל איפור...

בעקבות סנפצ'אט הוותיקה נוספו עוד אפליקציות לצילומים משעשעים. לדוגמה: MSQRD, b612 הפופולארית ועוד ועוד... נסו ותיהנו.

פינטראסט

עוד אפליקציה מבוססת תמונות וצילומים, מעולה לתחביבים מכל הסוגים. אפשר למצוא תמונות מעולות לכל נושא שבו אתם מתעניינים - ציור, צילום, סריגה, גינון, מלאכות יד ועוד ועוד.

אביזרים נוספים

אמרנו בחינם, נכון, אבל אם נדלקתם על צילום בסמארטפון ויש לכם עניין להשקיע מעט - אפשר להוסיף לנייד עדשות שיוסיפו אפשרויות רבות ומגוונות - השמיים הם הגבול. דוגמה אקראית (לא המלצה!) לתוצאה של חיפוש של smartphone lens באלי אקספרס - פחות מ-12 דולר כולל משלוח:

ועכשיו, כשיש לנו בלי סוף תצלומים, איך ניתן לטפל בהם?

קודם כול, גיבוי

צילמנו בלי סוף. קודם כול, חייבים לגבות. תמיד מגיע רגע שבו משהו משתבש. באייפון יש cloud של אפל. לרוב תצטרכו לשלם משהו על הגיבוי, כי הגיבוי החינמי הוא בנפח קטן. התשלום החודשי לא גבוה. בטלפון אנדרואיד (וקיים גם באייפון) מגבים לתמונות של גוגל (google photos). גם כאן כמובן המשאבים מוגבלים, רק קצת פחות מאשר בענן של אפל.

אפשר כמובן גם לחבר את הטלפון למחשב - ופשוט "לשפוך" הכול לתיקיה. פשוט יותר באנדרואיד ומורכב יותר באייפון. רצוי לעשות זאת בצורה מסודרת כי אחר כך תצטרכו להתמודד עם אלפי תמונות שלא תזכרו מהיכן ואיפה (שימו לב שניתן לראות פרטים על כל תמונה: תאריך ושעה של הצילום ופרטים נוספים).

שינוי, עריכה וארגון תמונות

תחום רחב ביותר, על כל המלצה שלי תמצאו עוד עשרות אחרות, אסתפק במספר מצומצם ביותר של אפליקציות - ישומונים - שלרוב יספקו את הסחורה.

הגלריה המובנית בטלפון מספקת בדרך כלל די הרבה אפשרויות עריכה. בדקו מה תוכלו לעשות בעזרת האפשרויות המובנות, לפני שאתם מתקינים תוכנות נוספות שאותן יש להתקין וללמוד.

כמה אפליקציות שאני משתמש בהן:

Tadda: כוללת פילטרים נחמדים ופחות שגרתיים.

Farmatic: בעיקר ליצירת כמה תמונות מחוברות יחד.

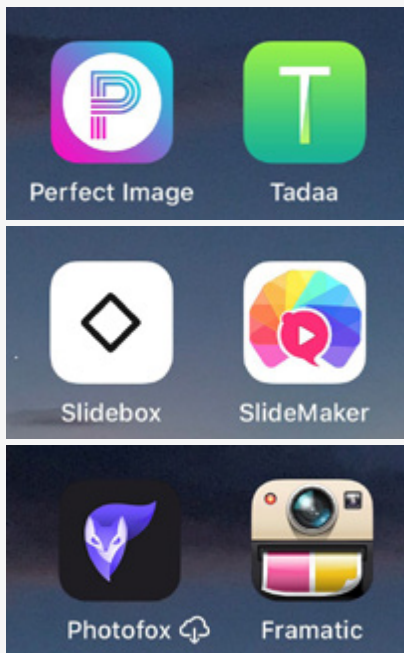
Photofox: עריכת תמונה ברמה מאוד גבוהה.

Perfect image: בעיקר להוספת טקסטים על תמונות, אבל גם לפילטרים והמון תוספות מדליקות לתמונות.

sladeMaker: ליצירת מצגות בצורה פשוטה ומהירה. בוחרים את התמונות ואחר כך ניתן לשנות ולשמור או לשתף בצורה פשוטה.

Slidebox: מיועד לארגון התמונות: ליצירת אלבומים חדשים, מחיקת תמונות, יצירת מועדפים ועוד אפשרויות שניתן לבצע בצורה פשוטה ואינטואיטיבית.

שימו לב: כל האפליקציות הללו הן להורדה בחינם, אבל בכלולן יש גרסאות בתשלום, אפשרות לרכישות של פילטרים וכדומה או מנוי בתשלום. בגרסאות החינמיות יש לרוב פרסומות מעצבנות.

כך זה נראה ב-IPHONE. באנדרואיד יכול להיות קצת שונה. עד כאן, על קצה המזלג, צילום ועריכה בסמארטפון. ההתמחות תבוא תוך כדי ניסיון ובסופו של דבר, זכרו: בצילום, מה שבאמת חשוב זה לא הציוד אלא העין שמביטה ומחליטה...

Store Home
Products
Sale Items
Top Selling
New Arrivals
Feedback

18X Telescope Zoom Mobile Phone Lens for iPhone Samsung Smartphones universal clip Telefon Camera Lens with tripod 18XTZJ

11.11 Price: US \$9.08

Add to cart now, shop during sale

Sale starts 11:00 (שעון ישראל)

US \$9.21 US \$12.44 -26%

US \$3.00 New User Coupon + US \$6.00 off per US \$65.00 Get coupons

Quantity: 1 999 Sets available

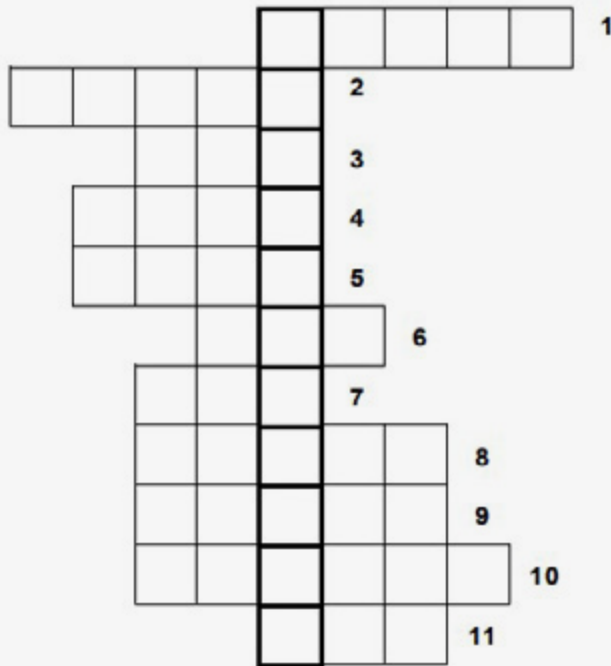
המבחן - חידות ושעשועונים לחורף

דליה שחר

מוח צעיר

תשבץ לחורף

אם תפתרו נכון את כל ההגדרות תקבלו בטור המסומן צמד מילים שקשורות לחורף

1. בגד חורפי סרוג
2. מהם יורד הגשם
3. מילה נרדפת לגשם
4. הגשם הראשון
5. לבוש חורפי מחמם
6. נושבת בחורף
7. משקע בצורת כדורי קרח
8. אביזר שמגן מהגשם
9. הגשם האחרון
10. נעליים מיוחדות לחורף
11. המשקע העיקרי בחורף

תפזורת

חפשו בתפזורת את המילים הבאות הקשורות לחורף המילים יכולות להופיע

מימין לשמאל ולהפך מלמעלה למטה ולהפך ובאלכסונים. המילים:

ברד, ברק, גשם, טיפות, כפפות, מגפיים, מטר, מעיל, סוודר, סופה, סערה, עב, עננים, ערפל, צינה, צעיף, קור, רוח, רעם, שטפון, שלג, שלולית

ש	ו	ל	ש	ל	ג	ר	ו	ק	ר	ה	ת
מ	ל	ש	ג	מ	ג	פ	י	י	מ	ר	י
ט	נ	ו	ש	מ	ש	ה	ב	ר	ע	מ	ב
ר	ט	נ	ל	פ	ר	ע	פ	צ	ו	ח	ר
ו	י	ה	ב	י	ב	ל	י	ע	מ	ל	ק
כ	פ	פ	ו	ת	ת	ה	ס	י	ד	ר	ו
ח	ו	ר	ב	ש	ה	כ	ו	פ	ל	מ	נ
ו	ת	פ	ה	ג	ש	מ	ו	ר	ה	י	ו
ל	ש	ר	נ	ד	ר	ה	ד	ל	פ	נ	פ
ה	ב	ו	י	ו	ו	ד	ר	ב	ו	נ	ט
ע	ת	ר	צ	ל	ח	ה	ר	ע	ס	ע	ש

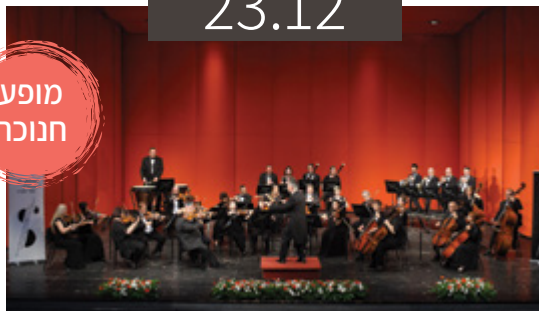

פתרון מוח צעיר

מילא מילא

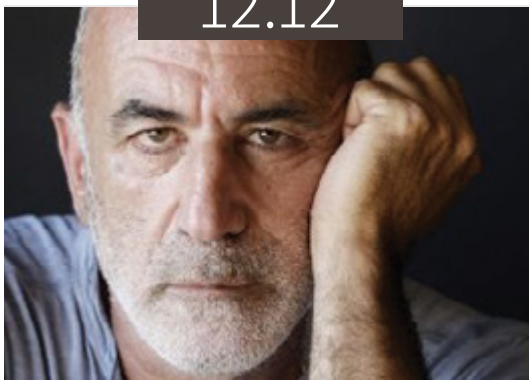
23.12

מופע
חנוכה

קונצרט ניצוצות קלאסיים
סימפונט רעננה - לכל המשפחה
יום ב' | 17:30 | אולם רוזנטל | 35ש*

12.12

הרצאה נודדת - רון כחלילי
הקרנת פרק מהסדרה ושיח עם היוצר
על פערים עדתיים בחברה הישראלית.
יום ה' | 19:30 | משק עפאים, עידן
כניסה חופשית

4.12

הרצאה נודדת - דורון אראל
הישראלי הראשון שכבש את האוורסט
יום ד' | 20:30 | חאן שירת הערבה, צופר
כניסה חופשית

23-26.12

חנוכה בשטח

טיולים, קייטנות ופעילויות חנוכה
פרטים בלוח המודעות של
מרכז קהילה באתר המועצה

15-19.12

ימים א'-ה'

26-27.12

אקו-ארט ערבה
חגיגת הופעות ואמנות אקולוגית
ימים ה'-ו' | עין יהב וצוקים

10.12

ימים נוראים
קולנוע ערבה | הקרנה ושיח יוצר
יום ג' | 20:00 | 20ש

31.12

שביל ישראל - נחל חווה

21.12

חנוכיאה
יום ספורט לכל המשפחה
יום שבת, ספיר